NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13031

SA KINDER SHPIL

Solomon Davidman

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

שלוימע ראָזמאַן

ציִשראַלע יידישע ביבליאָטעק
ארכיוו

סאַ קינדער שפּיל

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

שלימע דאַווידמאַן

סא קינדער שפּיל

SA KINDER SHPIEL

Copyright by

SHLOIME DAVIDMAN
3238 Augusta Blvd.
Chicago, Ill.

Printed in U. S.

(Donated)

מיר ווילן ברויט.

(וואריאנט) ערשטע סצענע.

(פארנאכט. א ראג פון גאס.)

שיך־פוצער:
שאין, שאין!
איך פוץ שיך,
גום און גיך
און פיין —
שאין, שאין!
(קיינער זעט זיך נים. אינגל גענעצט.)

פון באגינען
גיי איך אום פארדינען
אף ברויט.
בא אונדז אין הויז
לויפט ארום די מויז
און בייסט די נויט.
נישטא קיין ארבעט.
ליידיק זיינען מאטנס הענט.
ער גייט ארום,
ווי שטום,
און קוקט אף אונדזערע נאסע ווענט.
און אמאל,
נעמט ער אזא מין ברום,
א לייבן־קאל,
די מיר — א פראל,
אנטלויפט,
ווי פון א פייער —
ערגעץ ברענט,
ערגעץ לעשן איז אוועק מיין טאטע —
און טעג,
אזעלכע אומעטיקע לאנגע —

די מאמע וויינט,
עס וויינען שוועסטערלעך,
עס וויינען נאסע ווענט.

צייטונגס־פארקויפער: (לויפט אן.)
„ניוס“, „טיימס“.
רוזוועלט זאגט:
„נישט קלאגט,
פראספעריטי צוריק
מיט גליק
אין אונדזער לאנד.
אט דא,
א שפאן
אף אונדזער ראג —
רוזוועלט זאגט!“
קויפט, לייענט,
„ניוס“, „טיימס“.

שיך־פוצער: (צום צייטונגס־פארקויפער)
טאקע עמעס? —
און מיין מאמע זוכט א דזשאב.
ליי א צייטונג
אף איין מינוט,
לויפן וועל איך צו מיין מאמען —
זי וויינט און קלאגט —
וועל איך איר ווייזן:
„רוזוועלט זאגט,
פראספעריטי,
עס ווערט שוין ווידער גוט!“.

צייטונגס־פארקויפער:
א צייטונגל,
ברודערל,
קאסט צוויי סענט.

האלטסט עס אין די הענט,
ווערט עס שמוציק,
מע נעמט עס ניט צוריק —
מיין גליק.
„ניוס", „טיימס",
„רוזוועלט זאגט,
ניט קלאגט,
פראספעריטי"
קויפט, לייענט.

שיך־פוצער:

נישטא קיין סענט,
ליידיק ויינען מאטנס הענט —
שאין, שאין!
איך פוץ שיך,
גוט און גיך
און פיין —
שאין, שאין!

עפל־פארקויפער: (צו די אינגלעך)

העי, קינדער,
קויפט א רויטן עפל.
זעט די גרויס (ווייזט!)
ווי א טעפל,
ווי א קעפל קרויט.
קויפט!
מיינע ברידער בעטן ברויט,
מיינע שוועסטער בעטן מילך,
און אין הויז איז קאלט און נאס,
בין איך פרי ארויס אף גאס.
קויפט אן עפל!
קויפט!

שיך־פוצער: (קוקט אף די עפל.)

שיינע עפּל וואקסן
אויף דער וועלט.
ניטאָ קיין געלט.
מע פוצט קיין שיך נים.
שאַין, שאַין!

ציימונגס־פּאַרקויפער:
מע לויפט,
מע שרייט,
קויפט אַ ציימונג,
און עפּל קויפט —
און אויף ברויט איז ניטאָ.
„ניוס", „טיימס",
רוזוועלט זאָגט:
„נים קלאָגט —
פּראָספּעריטי!"

עפּל־פאַרקויפער:
„רוזוועלט זאָגט,
נים קלאָגט!" —
אַ קלאָג צו זיינע יאָרן,
מיט דער גאָלדענער מעדינע.
צוואַנציק יאָר האָט מיין מאַמע
געאַרבעט בא מאַשינען,
די רייכע רוכעס
זאָלן האָבן אויף וואָס צו פאָרן,
וואוינען אין פּאַלאַצן
פון אונדזער פּראַצע —
און מיך האָט מען געשיקט
פאַרקויפן עפּל
אויף דער גאַס —
קינדער בעטן ברויט,
קינדער בעטן מילך,

אין הויז איז קאלט און נאס.
(עס קומען אריין צוויי מיידעלעך מיט קעסטעלעך משואינג-גאם)

ערשט מיידעלע: (שטעלט זיך אוועק)
משואינג-גאם, נומע משואינג-גאם, א פעני.

צווייט מיידעלע: (שטעלט זיך לעבן איר)
משואינג-גאם, נומע משואינג-גאם, א פעני.

ערשט מיידעלע:
דאס איז מיין פלאץ, איך בין דא נעכטען געשטאנען, גיי אוועק פון דאנען.

צווייט מיידעלע:
דאס איז מיין פלאץ, איך שטיי דא אלע טאג.

ערשט מיידעלע:
גיי אוועק פון דאנען, אז נים וועל איך דיר צעוואַרפן דיין גאנצע סכוירע.

צווייט מיידעלע:
א נו לאמיך עס מאכע זען, וועסט כאפן א פלעס אין פיסק אריין, אז דו וועסט זיך מעכאיע זיין.

ערשט מיידעלע: (גיט א שטויס דאס קעסטל און די משואינג-גאם צעפליט זיך)
פלי פון דאנען.
(ביידע מיידעלעך צעשלאגן זיך, רייסן זיך בא די האר)
(שיך-פוצער, עפל-פארקויפער, ציימונג-פארקויפער לויפן צו, צענעמען זיי און שטעלן זיי אוועק אף צוויי באזונדערע פלעצער.)

ציימונגס-פארקויפער: (צום ערשטן מיידעלע)
דו שטיי דא.

עפל-פארקויפער: (צום צווייטן מיידעלע)
און דו שטיי דא.

נענער-שיך-פוצער: (קומט אן))
שאין, שאין.

שיך־פוצער: (גייט צו צום נעגער־שיך־פוצער און שמעלט אים אוועק)
און דו, שטיי דא.

א מאן מיט א סיגאר: (קומט אן, שטעלט זיך אפ, נעניצט און צינדט אן א שוועבעלע.)

שיך־פוצער:
שאין, שאין!

עפל־פארקויפער:
עפל, עפל!

ציימונגס־פארקויפער:
„גיוס”, „טיימס”.
(זיי רינגלען ארום דעם מאן מיט'ן סיגאר.)

א מאן מיט א סיגאר:
העי, רעספעקט און איידל,
ביזנעס פירט מען נים אזוי.
ראקעפעלער און פארד און עדיסאן,
האבן נים אזוי געטאן.
(לערנט זיי.)
„איר ווילט א ציימונג, סער!
איר ווילט אן עפל, הער!
מיסטער, פליס, א שאין!”
אט אזוי,
איידל און פיין,
מאכט מען ביזנעס.

ציימונגס־פארקויפער: (מאכט אים נאך.)
איר ווילט א ציימונג, סער?

עפל־פארקויפער: (מאכט אים נאך)
איר ווילט אן עפל, הער?

שיך־פוצער: (מאכט אים נאך)
מיסטער, פליס, א שאין!

מאן מיט א סיגאר:
אט אזוי, פיין!

(זעצט זיך אוועק, נעמט אן עפל, א צייטונג, באצאלט און
לאזט זיך פוצן די שיך.)
(צו די פארקויפער
און איר לויפט
און שרייט:
„קויפט, קויפט!"
וועט איר מאכן ביזנעס.
און דו, (צום פוצער) פוץ און רייב
שנעל און גיך, די שיך,
מיט הענט און פיס און גאנצן לייב.
מאך אזא מין גלאנץ,
ווי גאנץ און ניי.
(דער נעגער-שיך-פוצער, ניט-האבנדיק קיין קוינע, פוצט
זיין אייגענע פיס און רעדט צו זיך: דעקלאמירט „דער שיך
פוצער" פון מוישע שיפרים)
(ער באצאלט. רייבט אן שמאלץ נאך א שוועבעלע, פאר-
רויכערט און גייט אוועק.)

שיך-פוצער:
גוט ביי, הער, גוט ביי,
כא-כא-כא.
(אלע דריי צעלאכן זיך.)
אזא יאָלד.

צייטונגס-פארקויפער:
לערנען האט ער אונדז געוואלט.

עפל-פארקויפער:
א מענטש מיט א סיגאר,
האלט זיך פאר א גרויסן האר.
טפו!
(ארבעטלאזע שליאען זיך דורך, דאכלאזע קינדער גייען
דורך, זוכן שפייז אין קאנען, שטיקלעך פון סיגארעטלעך.)

שיך-פוצער:

שאַין, שאַין!

ציימונגס־פאַרקויפער:
„ניוס", „טיימס".

עפּל־פאַרקויפער:
עפּל, עפּל!

אַרבעטלאָזער: (קוקט אַ ווײַלע אויף זיי)
חבֿרי, יונג,
וואָס שרײַבט זיך אין דער צייטונג,
פּראָספּעריטי? —
אָט איז זי: (ווײַזט אויף די אַרבעטלאָזע, דאַכלאָזע)
מענטשן מיט געזונטע הענט,
שטייען הונגעריק בײַ ווענט
פון פאַבריק,
מיט אַראָפּגעלאָזטע קעפּ —
פאַר די רײַכע אָנגעזאַמלט גליק
און וואוילטאָג
פולע טעפּ.
און פאַר זיך —
אַלטער מאַנגל, לעכערדיקע שיך.
„שאַין, שאַין"
ברענגט קיין נוצן,
קענסט די לעכער ניט פאַרפּוצן.
און דײַנע עפּל זײַנען גוט און רויט,
אָבער ניטאָ אַפילו אויף קיין ברויט. —
שרײַט ניט אויס אַזוי הויך
אײַער סחורה,
איר וואַרפט אויף אונדז אַרויף
אַ גרויסע מורא.
שטילער דאַרפט איר דורכלאָזן,
אונדזערן אַן אַרבעטלאָזן!
(עס ווערט טונקעלער, שאָטנס דרייען זיך אַרום בײַ ווענט.)

שיך־פּוצער: (שטילער)

שאין, שאין,
איך פרץ שיך.
גוט און ביך
און פיין — (נאָך שטילער)
שאין, שאין!

ציימונגס-פאַרקויפער: (שטייער)
„ניוס", „טיימס",
לייענגם,
קויפט,
פראָספעריטי,
גליק,
קומט צוריק.

עפּל-פאַרקויפער: (שטילער)
עפּל, עפּל,
א ניקל,
א שטיק.

אָרעם קינד: (צום שיך-פּוצער און ציימונגס-פאַרקויפער)
אייך איז גוט,
איר פאַרדינט אף ברויט,
און העלפט נאָך מאַמע-טאַטען,
בא אונדז איז אזא נויט —
מאַמע האָט נעכטן אינדז געוואָלט פאַרלאָזן.
אין הויז איז אזוי קאַלט,
ווי ווינטער אין וואַלד.
איך און מיינע ברידער ווילן עסן,
מיין טאַטע ארבעט ניט.
ער איז אוועק.
שוין דריי טעג,
גלייך ווי ער וויל
אין אונדז פאַרגעסן.
(צום עפּל-פאַרקויפער.)

דיינע עפל זיינען רויט
ווי בלוט.
ווען מע גיט מיר כאָטש א שטיקל ברויט,
ווער איך זאַט
אַף א גאַנצן טאָג!
ניטאָ קיין געלט,
סי שלעכט,
א גרויסער קלאָג
איז איצטער אַף דער וועלט!
(לאָזט זיך אראָפּ.)
אין הויז איז קאַלט און נאַס,
איך וועל שוין בעסער נעכטיקן אַף גאַס!
(עס ווערט טונקעלער. ארבעטלאָזע שלאָפן שטייענדיק בא
ווענט. קינדער דעקן זיך צו מיט צייטונגען און
שפּאַרן זיך צו.)

צווייטע סצענע.

(א קינדער ברויט-ליניע. א סקול-געביידע. סאַלוויישן-ארמי סטאַנ-
ציע. דורך צוויי פענסטער טיילט מען אויס שטיקלעך ברויט און
ביסלעך סופּ. א מאַן מיט א סיגאַר, א מאַן פון סאַלוויישן-ארמי,
האַלטן די קינדער אין ארדנונג. עס פּילט זיך אָן אומרו אין דער
ליניע. ווען די מענער פאַרקוקן זיך, טיילן אויס פּיאַנערן ליפלעטס.)

איין קינד:
מע זאָגט, אז באַלד וועט שוין קיין סופּ ניט זיין.

צווייט קינד:
און איך האָב שוין דעם צווייטן טאָג אין מויל ניט געהאַט.

דריט קינד:
אוי! (כאַלעשט אוועק.)

איין קינד צום צווייטן: (איבער דער ליניע)
א קינד האָט געכאַלעשט פון הונגער!
(די צוויי מענער לויפן צו, הייבן אויף דאָס קינד, נעמען אים
ארויס פון דער ליניע און פירן אים צו די פענסטער.)

א מאן מיט א סיגאר:
האלט דיך שטארק, אינגעלע, דו קריגסט גלייך א גרויס שטיק ברויט.

א מאן פון סאלווישן ארמי:
און דו וועסט קריגן א סוף, א פולן טעלער סופ.

איין קינד:
קינדער, לאמיר אלע כאלעשען, וועלן מיר גלייך קריגן סופ און ברויט.

א מאן מיט א סיגאר:
דו, קליינער, כאכמע זיך ניט, אז ניט ווארפן מיר דיך באלד ארויס. (איין פענסטער פארמאכט זיך.)

איין קינד צום צווייטען: (איבער דער ליניע)
מע גיט שוין/מער ניט קיין סופ.

א מאן מיט א סיגאר: (צום סאלווישן מאן)
עפשער זאלן מיר זיך אפטראגן? עס וועט באלד קיין ברויט אויך ניט זיין.

א מאן פון סאלווישן ארמי:
לאמיר שטיין אין דער זייט.
(עס קומען אן די קינדער פון שול, קינדער ברענטש פון אינ־טערנאציאנאלן ארבעטער ארדן, פיאנערן גרופע. מע שטעלט זיך אויס מיט פלאקאטן און פאנען)

פארזיצער:
דער היינטיקער אפען עיר מיטינג איז גערופן געווארן פון די קינדער פון ארבעטלאזע, פון דער אידישער קינדער שול באם אינטערנאציאנאלן ארבעטער ארדן, פון קינדער ברענטש פון אינטערנאציאנאלן ארבעטער ארדן און פון די פיאנערן.

איין קינד צום צווייטן: (איבער דער ליניע)
מע גיט שוין מער ניט קיין ברויט.
(עס פארמאכט זיך דאס צווייטע פענסטער)
(עס ווערט אן אומרו. אין א ווינקל שטייען ביידע מענער)

א מאן מים א סיגאר:
קום שנעל רופן די פאליציי. (אפ)

פארזיצער:
מיר ווילן באם היינטיקן מיטינג אויסקלייבן דעלעגאטען קיין וואשינגטאן. מיר וועלן גיין צום פרעזידענט רוזוועלט און פון אים פאדערן, אז ער זאל פארזארגן די הונגעריקע קינדער.
(די קינדער פון דער ברויט ליניע זאמלען זיך ארום דעם אפען עיר מיטינג.)

פארזיצער:
דער ערשטער וועט רעדן א פיאנער.

פיאנער:
ארבעטער קינדער!
וואס שטייט איר דא
אזוי פארטרויערט,
וואס בעט איר דא
בא גרויער טויער? —
שפיל, ווי בעפעלער,
איינגעבויגן,
אויסגעשמעלט די הענט
צו שטומע ווענט,
אראפגעלאזט די אויגן? —
דאס איז אייערע פאטערס פראצע,
אייערע מוטערס שוויים און בלוט,
אייער מי און גליד און פלייצע —
יעדער ציגל
קאסט אונדז אזוי טייער!
און איר ווארט נאך אלץ
אף יוישער
פון דעם אוישער? —
וואס

וועט איינער שוין צוטיילן
דער באַלעבאָס ? —
אָרגאַניזירט זיך !
מאָביליזירט,
דעמאָנסטרירט,
צוזאַמען, אינאיינעם,
האָבן מיר פאַר קיינעם
נים קיין מורא
שטורמט אויף דאָס לאַנד.
ברויזט,
פייערט, קעמפט,
הויבט אויף אַ פויסט !

אײן קינד :
מאָביליזירט !

צווייט קינד :
אָרגאַניזירט !

דריט קינד :
דעמאָנסטרירט !

עפּל־פאַרקויפער :
ברויזט !

עטלעכע :
אַ פויסט !

אײן קינד :
וואָס דאַרפן מיר טאָן ? —

פּיאָנער :
מיר שיקן קינדער דעלעגאַטן
פון די אַלע הונגער שטאָטן
צו דעם פּרעזידענט פון לאַנד.
און מיר פאָדערן ברויט
פאַר אַלע הונגעריקע ! —
זיינט איר גרייט ?

אלע:

מיר וועלן קעמפן.

איין קינד:

איך נעם אן אלס דעלעגאט.

צווייט קינד:

איך וועל גיין קיין וואשינגטאן.

דריט קינד:

איך וועל פאדערן באם פרעזידענט.

פארזיצער:

און איצט וועט רעדן צו אייך א מיטגליד פון קינדער ברענטש פון אינטערנאציאנאלן ארבעטער ארדן. דער ברענטש זארגט פאר'ן געזונט און לעבן פון ארבעטער קינד.

ארדן מיטגליד:

ארבעטער קינדער!
וואס שטייט איר דא
און ווארט א שא
און צוויי
אף דעם ביסעל סופ?
דער טאם פון שפייז אין סקול
איז פול מיט סאם.
דער לערער רעדט אונדז איין,
אז אלין איז פיין
און דעמאקראטיש.
לייטיש,
פריי. —
אז באשערט איז עס פון נאט!
אזוי דארף זיין
אף אונדזער וועלט,
אין אונדזער לאנד:
אז אויסגיין זאלן מיר
פון הונגער

נוים
און קעלט;
שטאַרבן פאר א שטיקל ברויט
זאל קינד
און מאן
און פרוי
און יונגער
אין אונדזער גאלדן לאנד!
רייך
און גרוים
און בריים און פעט
איז אונדזער לאנד.
אונדזער שפייז,
וואַרפט דער באַס
אריין אין טייך.
פארוואס?
ווייל איר שטייט
און בעט
און וואַרט א שאַ
און צוויי
אויף דעם ביסל ספּ.
לאָזט הערן אייער שטימע.
שטעלט ארויס
די פויסט,
הויבט אויף א האנט,
אז א ציטער טאָן
זאל אונדזער גאלדן לאנד!

איין קינד: —
הייבט אויף דעם קאָפּ.

צווייט קינד:
הייבט אויף די האנט.

דריט קינד:
צימערן זאל אונדזער לאנד.

פאָרזיצער:
אָט איצט וועל איך אייך פאָרשטעלן א קינד פון די ארבעטער קינדער שולן באם אינטערנאציאנאלן ארבעטער ארדן. דאָס זיינען די איינציקע שולן, וואס דערציען די קינדער צו העלפן דעם קאמף פון ארבעטער קלאַס.

שול־קינד:
ארבעטער קינדער!
דאכלאָזע קינדער!
אין דער שול
באם אינטערנאציאָנאלן
ארבעטער ארדן,
לערנט מען: אז פול
איז איצט די גאנצע וועלט
מיט ארבעטלאזיקייט,
מיט הונגער און מיט מארדן,
וועלט־מילכאָמע ווערט געגרייט,
ברודער־שלאכטן האבן זיך פארשפרייט.
נאר איין לאנד
איז נאר פאראַן,
וואו די שאנד
פון קינדער דאכלאזע
איז שוין נים פאראן.
אמאָל האָבן דאָרטן
קינדער אויך געהונגערט,
געוואָגלט און געוואנדערט,
אָפּגעריסענע, צעשליסענע,
אָף נאסער גאס,
אָף העפקער,
אָף ווינטן און אָף קעלט. —

היינט איז דאָרט
אַן אַנדער וועלט,
אַ נייע וועלט:
עס שיינט דאָרט זון אויף ברייטן פעלד,
עס שטראַלט די פרייד אויף גרויסער שטאָט.
עס איז דאָרט קינד פון שול אַ העלד,
עס גייט דאָרט קינד אין לעניגס טראָט.
פּיאָנער איז שטענדיק גרייט
צו העלפן לאַנד אין יעדער קאַמף
פאַר פּלאַן, פאַר ראַדיאָ, פאַר ברויט,
מאַשין און טראַקטאָר, פאַבריק און דאַמף.
שליסט זיך אָן
אין קינדער שול,
אין אָרדן־ברענטש,
אין די פּיאָנערן —
אָרגאַניזירט זיך, אינאיינעם,
וועלן מיר זיך לערנען
ווי צו קעמפן
פאַר אַ בעסער לעבן
און ווי אַזוי באַפרייט
צו ווערן.

אלע: (פּליעסקען מיט די הענט)
ריכטיק, ריכטיק.

דאכלאז נעגער קינד:
ברידער, קינדער!
הייליק זיינען
זייערע רייד,
איר שטייט און שטייט
און בעט
און וואַרט אויף שטיקל ברויט.
ווי לאַנג נאָך

ווען מיר דא ווארטן
הונגעריק־פארשמאכטע
און טראכטן
ווער סי שולדיק אין אונדזער נויט ? —
מיר ווילן עסן,
מיר ווילן ברויט.
וואַסער ווערט האָט אונדזער לעבן,
ווער האט טײַערע פארן טויט !
אין קאמף !
אלע, אלע, ווייס און שווארץ,
צוזאמען, קליין און גרויס,
פאראויס !
א טויט
די רייכע
מיט די פעטע בײַכער —
אין קאמף
פאר ברויט !
(אלע מארשירן ארום דער בינע מיט פלאקאטן אין די הענט.
פאראויס ווייסע און שווארצע רעלעגאטן, מיט פויסטן רוף:)

אלע :

א טויט
די רייכע,
מיר ווילן ברויט !
(מיט געזאנג מארשירן זיי אוועק.)

* * *

(די דראמסטודיע האָט דורכגעפירט „מיר ווילן ברויט”, מיט
ענדערונגען, צונעפאסט מערסטע קינדער ראָליען פאר גרויסע.
עס איז אריין דער טייל:)
(עס קומט אָן די סאלווישן ארמי — מיט פויק. שטעלן זיך
אין א קרייז. מע זינגט גאטס ליד. דער אוילעם זאמלט זיך ארום)

פריידיקער:
גאַס־זאַנג:
און ווען די מענטשן
ווערן פיל מיט זינד,
עס גלויבט ניט מאַן
ניט פרוי
ניט קינד:
מו איך אזוי:
הונגערן וועט יעדערער אף ערד,
הונגערן וועט יעדערער אין וועלט,
נויט און קרענק און טויט
פארשפרייטן וועל
אף יעדער הויז
אף יעדער שוועל
פון מענטשן קינד.

גלויביקע:
איך בין אויך געווען א זינדיקע
און נויט און הונגער
האָט אין הויז בא מיר
געהערשט.
און א מויד, נאך גאר א יונגע,
האָט טויט פארכאפט
אין זיינע נעגל.
איך האב זיך אומגעקערט צו גאָט
און גאָט האָט מיך געגומען בענטשן.
מענטשן זינדיקע,
מענטשן פון נויט און הונגער,
קערט זיך אום צו גאָט,
ער וועט די זינד פארגעבן
און ברענגען ליכט אין
אונדזער אָרעם לעבן.

פריידיקער:
גאָט,
וואָס האָט
די גאַנצע וועלט באַשאַפן.
הימל, ערד
און מענטשן,
איז גרייט פאַרגיבן די זינד
פון מענטשן קינד,
און אייך און אייער לעבן
בענטשן.
קערט זיך אום צו גאָט.
נאָר אין גלויבן
קענט איר זיך דערהויבן.
שיין וועט ווערן אייער לעבן
און איר וועט נאָך קריגן דעם גאַן איידן
אויף יענער וועלט.

פרוי:
העי דו, מיט כוצפע אין דיין מויל,
עס כאַפט דאָך אָן א גרויל
פון יעדן וואָרט פון דיינעם.
דו האָסט פאַרקויפט דיין לייב
צו גאָט און זיינע פאַראַזיטן
פאַר א טעפל סופ
פאַר א שטיקל ברויט —
און דינסט די רייכע
מיט מויל און לייב און לעבן —
פאַר א שטיקל קליידל —
מער ווי ברעקלעך פון דעם רייכנס טיש
וועט מען דיר ניט געבן.

צווייטע פרוי:

דו הייסט אונדז קוקן אפן הימל,
דינען גאָט און זיינע לייט
און דאָ אויסגיין פונ׳ם הונגער
שטיל ווי לעמעלעך אָן שטרייט.
מיר האָבן צופיל שוין דעם גלויבן
אין דיין גאָט, און אין דיין באָס —
אָבער וויסט און פינסטער איז דאָס לעבן
נוים און טוים שניידט אונדז ווי גראָז.
עפּעס מוז א ניי וואָרט קומען,
קומען מוז אן אנדער צייט
נים הונגערן זאָלן בא אונדז קינדער,
נים שטאַרבן זאָל דער טאַן און ווייב.
קיינער, קיינער וויל אונדז העלפן,
נים גאָט, נים רייכער פילט די נוים,
מיר אליין וועלן דאַרפן קעמפן
פאַר דעם קלייד און ביסן ברוים.
פאַרהענגל.

די לעוואנע צו גאסט באם סערפ און האמער

(באנאכט. קעמפ. קינדער שלאפן אין באנגעלא. דער אויפפאסער דעקט זיי צו. ווארפט דאס ליכט פון עלעקטרישן לעמפל אין אלע זייטן. אלץ אין ארדנונג, זעצט ער זיך אוועק און פייפט אויס א סאוועטישע מעלאדיע.)

לעוואנע: (קוממ אראפ און קייקלט זיך צו צום אויפפאסער)

וואס זיצטו דא
אין שפעטער שא
פארטראכט?
שפאציר ארום —
אומעטום
אזא פראכט
לעוואנע נאכט.

אויפפאסער:

כ'היט קינדערס רו
אין שפעטער שא.
בייזער ווינט
קען אפרעקן א קינד.
א שלאנג קען גיבן א ביס
אין קינדערס פיס.
זיין איך דא, אין שפעטער שא
און היט קינדערס רו.
און דו?

לעוואנע:

איך שווים און דרימל
אפן הימל
אומעטיק אליין.
שטערן אן א שיר
רייצן זיך מיט מיר.
און נעהערט האב איך,
אז בא אייך אין קאמער
איז פאראן א נייע מין לעוואנע
סערפ און האמער.
נים געשפאסט —

האָט איך געטראכט,
אין אזא נאכט
איז גוט צו זיין צונויפֿ.

אויפּפּאסער :
א גאסט
איז בא אונז קיינמאל נים קיין לאסט.
(ניים ארויסרופן סערפ און האמער)

לעוואָנע : (קוקט אריין אין באַנגעלאָ.)
קינדער לעבן
שיין און גוט,
ווען מע ארבעט
און מע רוט.
און איך אף הימל
דארף אייביק שוועבן —
אזא לעבן, אזא לעבן.

סערפ און האמער : (קומט ארויס מיט א רויטן שטערן)
א גאסט פון אויבן,
וואס זשע הערט זיך?
מענטשן גלויבן,
אז דאָרטן וואוינט א גאט,
וואס האָט
די גאנצע וועלט באשאפן.

לעוואָנע :
נאראָנים גלויבן,
פוסט איז אויבן.
אייביק שוועבן
איז מיין לעבן.
און דו
מיין פריינט, וואס היטסטו?

סערפ און האמער :
איך היט
די טריט
פון יעדן קינד

ווען אויף
אין שלאָף.
ווי ווינט געשווינד
קום איך מיט וואַרעם
אַ יעדן אָרט.

לעוואַנע:
צוליב וואָס
טוסטו דאָס?

סערפּ און האַמער:
איך בין די קרויין
פון אַרבעטער און פּויער.
איך טראָג אַ לוין
פאַר אַרבעט — קינד און בויער.
און דאָ אין קעמפּ —
אַרבעט-קינדער, פּיאָנערן,
נים זוי דו, אַ טרעטס,
קען איך דיר שווערן.

לעוואַנע:
ווען זשע זיינען קינדער פריילעך,
אַז מע אַרבעט טאָג און נאַכט;
אַז דער סערפּ איז דאָ דער טיילער
און דער האַמער האַט די מאַכט.

סערפּ און האַמער:
פריילעך — שמענדיק, אויגן-גלאַנצן,
פרייד, געלעכטער, און אַ שיר.
ווילסטו, וועלן קינדער טאַנצן,
זינגען, שפרינגען דאָ פאַר דיר.

לעוואַנע:
לאָמיך זען טאַקע די קינדער,
עפּעס איז באַ דיר אַ וואונדער.

סערפּ און האַמער:
קינדער, קינדער קומט אַרויס,
לעוואַנע וויל אייך קענען.
ליד פון אַרבעט זינגט דאָ אויס,

ליד פון כאוועד לעניָן.

קינדער: (קינדער קומען ארוים טאנצן און זינגען.)

לעוואנע:

טאקע א וואונדער,
וואונדער קינדער,
און איך אף הימל מוז נאר שוועבן,
שווים און דרימל,
אזא לעבן, אזא לעבן.

סערפ און האמער:

נים געזארגט לעוואנע
קומען וועט א צייט.
ווען די וועלט די גאנצע,
ווערן וועט באנייט.
די וועלט — איין לאנד,
א סאוועטן פארבאנד.
יעדער ארבעט, לעבן ניי,
פרייד און פרידן,
אלע פריי.
די וועלט ווערט,
לעניו ערד.

לעוואנע:

הא דאן, א לעבן פיין,
אבער פון מיר, וואס וועט זיין?

סערפ און האמער:

שיקן וועל א קריצער דאן
אין א רויטן עראפלאן,
פליען וועט ער אפן הימל
און דיך אויפוועקן פון דרימל,
קריצן וועט אף דיר מיין הערב,
שטארקן האמער, שארפן סערפ,
מיט לעניו ווארט באהעלט,
וועסטו שיינען איבער וועלט.

קינדער: (זינגען און טאנצן סאוועטיש, נעמען די לעוואנע מיט סערפ און האמער אינמיטן).

א יאָנטעוו אין שול

(די שול איז דעקארירט מיט בילדער פון רעוואלו-
ציאנערן. א געדעקטער טיש. קינדער האלטן אין
צעליינן סאלפעטקעס).

ראָכל: — קינדער, מיר זיינען שוין באלד פארטיק.

פייגל: — מיר האבן נאך קיינמאָל נים געהאַט אין שול אזא גרוי-
סען יאָנטעוו.

לייבל: — איר ווייסט נים פארוואס?

קינדער: — איך ווייס, איך ווייס.

לייבל: — זאג דו, ראָכל, פארוואס?

ראָכל: — ווייל מיר האבן נאך קיינמאל נים געשיקט קיין דעלע-
גאציע אין סאוועטן-פארבאנד.

קינדער: — ריכטיק, ריכטיק.

ייִעלוול: — (דער פארזיצער, לויפט אריין א צעטומלטער) נו, קינ-
דער, שוין אלץ צוגעגרייט? פיין. אזי וועט זיין ביי אונז א
יאָנטעוו, נאך קיינמאל אזוינס ביי אונז נים געווען.

פארוואלטערין: (קומט אריין נאך מיט איינער באגריסן דעם יאָנ-
טעוו) אָ, קינדער, זייער שיין, זייער שיין.

צווייטע פארוואלטערין: — נו, ווען וועט זיך עס אנהויבן דער
יאָנטעוו?

לייבל: — באלד, באלד, מיר דארפן אלץ מאכן פינקטלעך.

ראָכל: — וועלוול, די פראגראם האסטו שוין צוגעגרייט?

קינדער: — (טייל לאָזן זיך צו וועלוולען) מאקע, שוין אלץ צו-
געגרייט?

וועלוול: — אלץ איז שוין אויסגעשטעלט, הערט זיך איין (לייענט
פון פאפיר): דער לערער וועט עפענען דעם באנקעט מיט
עטלעכע ווערטער, מיר וועלן זינגען לידער, עטלעכע בא-
גריסונגען און טענץ.

קינדער: — זייער גוט, זייער גוט.

לייבל (קוקט צו דער טיר): — מען גייט, מען גייט, אלע קומען
שוין.

קינדער: (זינגען) —

לאמיר אלע פיאנערן אינאיינעם

די דעלעגאטן מעקאבל פאנים זיין.

(עס קומען אריין קינדער מיט רויטע בענדלעך. זעקס

דעלעגאטן: פון נעגער, גאסטאַניע, וועבער, שול,

נאָדל ארבעטער, פיאנערן)

דעלעגאטן: — זייט געגריסט, כאווײרים, זייט געגריסט.

הועלוול: — אלע וועלן זיך אוועקזעצן. כאוויירים! היינט איז ביי אונז א גרויסער יאָנטעוו. מיר, די קינדער פון דער אידישער שול ביים אינטערנאציאנאלן ארבעטער ארדן, האבן צוגע־גרייט א באנקעט פאר דער קינדער דעלעגאציע קיין סאָ־וועטן־פארבאנד. (מען פאטשט מיט די הענט).

הועלוול: — מיר וועלן אנהויבן מיטן א„ינטערנאציאנאל" (אלע זינגען.)

הועלוול: — דאס ערשטע וואָרט וועט קריגן אונדזער כאווער לע־רער פון דער שול.

לערער: — (רעדט וועגן דער דעלעגאציע, וועגן די שולן אין סאָ־וועטן־פארבאנד און פארענדיקט) לאנג לעבן זאל אונדזער פראלעטארישע שול!

הועלוול: — מיר וועלן איצט פארשטעלן אן ארבעטער קינד פון אן אנדער ראסע, אבער פון אונדזער קלאס, כאווער וויליאם.

וויליאם (נעגער קינד): — כאוויירים! איך האב שטענדיק גע־מיינט, אז די ווייסע און שווארצע מענטשן דארפן זיך פיינט האבן. איצט אָבער זע איך, אז די קאפיטאליסטן האבן עס אויסגעטראכט אזא זאך. מיר, ארבעטער קינדער, שול קינ־דער, פיאָנערן, פון אלע ראסן, דארפן זיין צוזאמען צו העלפן אונדזערע עלטערן אין זייער קאמף. לאנג לעבן זאלן די פיאָנערן און ארבעטער־קינדער! (מע פליעסקעט מיט די הענט).

וועלוול: — נאָך איין כאַווער וועט ריידן פון אונדזערע דעלע־
גאַטן, כאַווער מאַרים.

מאַרים (וועבער קינד): — כאַוויירים! מיר האָבן איין לאַנד, וואָס
ווערט אָנגעפירט פון אַרבעטער און פויערים. מיר וועלן אַלע
דאַרטן לערנען און קומען צוריק און דאָס אייך דערציילן.
און צוזאַמען וועלן מיר פירן אַ קאַמף, אַראָפוואַרפן די קאַ־
פיטאַליסטישע רעגירונג אין אַמעריקע און אויך דאָ איינ־
פירן אַ פריי לאַנד. לאַנג לעבן זאָל דער סאָוועטן־פאַרבאַנד!
(הענט פאַטשן).

וועלוול: — איצט, כאַוויירים, וועלן מיר צוביסן און זינגען אַ פּאָר
לידער. (מען עסט און מען זינגט).

וועלוול: — איך וויל איצט פאָרשטעלן איינע פון אונדזערע שול
קינדער, וואָס וועט דעקלאַמירן פאַר אייך אַ שיינע ליד,
דאָס איז כאַווערטע ראָכל.

אַלע: — ראָ ראָ ראָ ראָכל, ראָ ראָ ראָכל, ראָ ראָ ראָ ראָ ראָכל,
ראָ ראָ ראָכל.

ראָכל: (דעקלאַמירט אַ ליד, מען פאַטשט).

וועלוול: — עטלעכע קינדער וועלן דורכפירן אַן אַרבעטער טאַנץ
(מען טאַנצט, קינדער באַגייסטערט).

כאַוויירים: — איידער מיר שליסן אונדזער יאָנטעוו, ווילן מיר
דערמאָנען אַלע גערסט און קינדער, אַז אַלע זייערע באַקאַנ־
טע און פריינט זאָלן שיקן זייערע קינדער אין אונדזער שול,
ווייל אונדזער שול איז די איינציקע אידישע אַרבעטער קינ־
דער שול.

אַלע צוזאַמען: — זאָל לעבן די אידישע שול ביים אינטערנאַציאָ־
נאַלן אַרבעטער אָרדן! (מען זינגט דעם אינטערנאַציאָנאַל).
פאָרהאַנג.

די מאמע עלא מעי.

(דאס ליד „פארטאג" איז איבערזעצט פון נאָכעם ווייסמאַן.)

(אַן ארימער צימער. די פיר קינדערלעך און מוירטין
לינן שויך אין בעט. עס ברענט א טונקל לעמפעלע.
מוירטין קושט דער מאמען און רעקט זיך צו).

מאמע: — (זינגט)

שלאָפט זשע, קינדער, שיינע גוטע,
גיטאַ אין הויז קיין ברויט,
וואקסן זאָלט איר העלדן גרויסע,
נים וויסן פון קיין נויט.

זיידנס הועבן מיר און וועבן
אלין פאר רייכע לייט.
און פאר אונדז א הונגער לעבן,
אָן ברויט, אָן שיך, אָן קלייד.

שלאפט זשע, קינדער, שיינע גוטע,
קומען וועט א צייט;
ווען די וועלט וועט ווערן שענער,
נים זיין קיין אָרעם און רייך.

(זי רעדט צו מוירטין, וואס וויל נים איינשלאפן)

מאמע: — מיין קינד, שלאף איין און זע, אז אלין זאל זיין אין ארדנונג. איך וויים נים ווען איך וועל קומען אהיים. איך גיי איצט צו א גרויסן מיטינג פון ארבעטער.

מוירטין: — גוט, מאמע, איך שלאף איין. דו קענסט שוין גיין.
(די מאמע דרייט זיך נאָך ארום. הויבט זיך אן
פאַוואלינקע אָנטאָן. זי הערט זיך צו צו די קינדער.
שלאָפן. שטיל. זי שטעלט זיך אוועק בא דער טיר.
קוקט אף די קינדער און רעדט פון הארצן).

מאמע: —

פארטאג פארלאזן מיר די היימען
מיט א „גוטן טאג" צו קינדער און צו ברידער.

און ווען מיר שקלאפן אין די וועב־פאבריקן —
וויינען אונדזערע קינדער אין די שטיבער.

און דאס, וואס מיר פארדינען פאר דער ארבעט
— פאר גאנצע טעג טון וועבן פון פארטאגן —
גענוג איז קוים פאר ברויט און פוטער קויפן,
נאר נים פאר קליידער אפן לייב צו טראגן.

און אז די קינדער בעטן שיך און קליידער,
(ווען פראסט בייסט זייערע לייבער ביז'ן ביין!)
וויינט א מאמעס הארץ פול פיין און צארן,
דאך העלפן קאן זי נים אליין.

הער אויס מיין ליד, דו מאן און פרוי פון ארבעט,
אין קאמף פאר אונדזער מארגן אויפגעשטאנען.
צוזאמען וועלן מיר דעם קאמף געווינען,
און בויען אונדזער מארגן אויך צוזאמען.

(זי נים א לעצטן קוק אף אירע קינדער, זי הויבט
אויף שטאלץ דעם קאפ און גייט האסטיק ארויס.)

מוירטין: — (הויבט זיך אויף פון בעט און גייט פאוואליע צו דער דער טיר.) די מאמע איז אוועק. (זי זוכט אין שאפקעלע און געפינט נא[illegible]ים) נישא קיין ברויט. (עס הערט זיך א קלאפ אין טיר.) ווער איז דארט?

קינדער־שטימעס: — מיר, מוירטין, מע קען אריינגיין?

מוירטין: — קומט אריין (קומען אריין) אזוי שפעט און איר שלאפט נאך נים?

מידעלע: — מיין פאפע און מיין מאמע זיינען אוועק צו א מיטינג.

קינדער: — (איינציקווייז.) מיינע אויך.

מוירטין: — די מאמע האט געזאגט, אז סע וועט זיין זייער א גרויסער מיטינג.

אינגעלע: — איך זאג, אז מיר דארפן אויך גיין צום מיטינג. מיר דארפן העלפן אונדזערע עלטערן אין קאמף קעגן די שלעכטע באסעס.

קינדער: — אהאדע, אוואדע, מיר דארפן אלע גיין.

מוירטין: — ניין, קינדער, מיר דארפן איצט ניט גיין צום מיטינג. מיר וועלן עפשער גיט פארשטיין די רייד פון די גרויסע מענטשן. אבער וואס מיר דארפן יא טאן, איז גיין מארגן פיקעטן.

קינדער: — וואס מיינסטו?

מוירטין: — מיר דארפן אויפשטיין פרי, זיך טרעפן אף איין פלאץ, אנטאן שילדן אף אונדזערע הערצער און זיך דרייען ארום די שעפער, וועלן עפשער די פאליצײ־לייט ניט שלאגן אזוי שטארק די סטרייקערס. זיי וועלן עפשער פארשטיין, אז מיר האבן ניט קיין ברויט און שיך.

מיידעלע: — און טאמיר וועלן אונדז די פאליצײ־שלאגן און טרייבן?

אינגעלע: — איז וואס, אז מע שלאגט אונדזערע טאטעס און מאמעס איז גוט? — מיר ווילן דאך העלפן אונדזערע עלטערן, דארפן מיר ניט מוירע האבן.

קינדער: — ריכטיק, ריכטיק, ער איז גערעכט.

מיידעלע: — אבער ווער וועט אונדז פירן?

אינגעלע: — מוירטין וועט אונדז פירן, זי פארשטייט גוט.

קינדער: — מוירטין איז אונדזער פירערין, מוירטין, מוירטין.

מוירטין: — שרייט ניט אזוי הויך, קינדער, מע קען נאך דערהערן אין דרויסן. די באסעס שיקן אונטער שפיאנען, זיי זאלן הערן, וואס די סטרייקערס טוען און זיי דערציילן אלע סוידעס, קומט די שלעכטע פאליצײ און שלאגט. (זי גייט צו צום בעט און שלעפט ארויס פון אונטערן קישן שילדן „סטרייק") טוט זיך אן די שילדן און שטעלט זיך אויס צו צוויי אין א ריי, און גייענדיק וועלן מיר זינגען די לידער פון דער יוניאן.

מיידעלע: — איך קען ניט די ווערטער.

אינגעלע: — איך וועל זיי זאגן, הערט: מיר וועלן האבן א יוניאָן איבערן גאנצן דאָרעם. וואו מיר וועלן קענען טראָגן קליי־דער און לעבן אין א בעסערער וואוינונג. מיר מוזן איצט זיין אלע צוזאמען און ענטפערן דעם באָס, אז מיר וועלן קיינ־מאָל, קיינמאָל נים לאָזן אויסקומען אונדזערע פירער.

מוירטין: — און מיר וועלן אויך זינגען „סאָלידאריטי״.

אינגעלע: — איך האב נאך א פלאן. מיר דארפן זיך אפרעדן ווי אזוי צו ענטפערן דער פאליציי אויב מע וועט אונדז באַ־פאלן. זאלן מיר אויסקלייבן עטלעכע קינדער מיט שטעקענס אין די הענט און זיי זאלן זיין די פאליציי־לייט.

קינדער: — וועט מאקע זיין א ריכטיקע פיקעט־ליניע. (די קינדער שטעלן זיך אויס. די פאליציי־לייט — אין די זייטן מיט שטעקענס אין די הענט און אראפגערוקטע היטלען. מוירטין גיט א צייכן און די קינדער מארשירן ארום.)

סאָלידאריטעט אף אייביק,
סאָלידאריטעט אף אייביק,
סאָלידאריטעט אף אייביק,
ווייל די יוניאָן מאכט אונדז שטארק.

(עס עפנט זיך די טיר, מע טראגט אריין די
מאמען, מע לייגט זי אוועק אפן דיל)

ארבעטער: — קינדער, אייער מאמע, עלא מעי וויגינס, איז געווען א גרויסע קעמפערין פארן ארבעטער קלאס און דערפאר האבן די באָסעס נים געוואלט, אז זי זאל לעבן און קעמפן. זיי האבן אנגעשיקט פאליציי־לייט און געשאסן אף אונדז. איין קויל האט געטראפן אייער מאמען און זי איז געפאלן. מיר שווערן אבער, אז מיר וועלן נעמען נעקאמע. מיר וועלן פירן א קאמף מיט די הערשער, די מערדער. מיר וועלן גיין אין אירע וועגן און העלפן שאפן אזא וועלט, א שיינע וועלט, וואו אלע וועלן לעבן און ארבעטן גלייך.

מוירטין: — (פאלט צו דער מאמעס פאנים, וויינט.) מאמע, מא־מעלע, ניין, איך וועל ניט וויינען, מיין מאמע האט מיר גע־זאגט, אז מע קען אויסבערן דאס לעבן נאר דורך קאמף. קינדער, מיר וועלן מארגן ארויסגיין איבער די גאסן און מיר וועלן פאדערן, אז מע זאל איסבעסערן די וועלט.

ארבעטער: — קינדער, איר דארפט אונדז העלפן. (זיי נעמען ארויף עלא מעי אף די הענט און טראגן זי אוועק אין צווייטן צימער.)

אינגעלע: — מיר קענען ניט ווארטן, קינדער, ביז מיר וועלן אויס־וואקסן, מיר דארפן שוין ווייזן די קאפיטאליסטן, אז מיר זיינען א מאכט. לאמיר אויפוועקן אלע ארבעטער קינדער און זיי צוגרייטן צום קאמף.

קינדער: — מיר גייען אלע. (שטעלן זיך אויס אין רייען. מוירטין טראגט א מינוט און הויבט אויף א פויסט.)

מוירטין: — שטייט אויף, איר אלע . . . .

(מיטן ארויסמארשירן רוקט זיך אראפ דער פארהאנג,

דאס געזאנג הערט זיך נאך.)

יאנקל פאנקל פון קינדערלאַנד.

ערשטע סצענע.

(אינדערפרי אין באַנגעלאָ. אַלע שלאָפן. עס הערט זיך
דער ערשטער גלאָק. אַלע כאַפּן זיך אויף און זינגען.)

שטייט אויף, איר אַלע ווי די העלדן,
ס'איז די זון שוין אויפגעגאַן.
מע דאַרף צום אויפפּאַסער זיך מעלדן,
צי ס'איז נאָך אין באַנגעלאָ פאַראַן.

די בעטלעך דאַרף מען באַלד פאַרבעטן,
יעדער דאַרף זיין אַרבעט טאָן.
זע זשע, כאַווער, נים פאַרשפּעטיק,
א נים פאַלסטו אַרויס פון קאַן.

דאָס וועט זיין אונדזער לעצטער
אַנטשיידענדער געבאָט,
אין אונדזער קינדערלאַנד
אַף יעדער שריט און טראָט.

(יאַנקל פאַנקל רירט זיך נים. דער אויפפּאַסער קומט
אַריין מיט האַנטעך און זייף.)

אַלע: — גוט מאָרגן, כאַווער אויפפּאַסער.

אויפפּאַסער: — גוט מאָרגן, קינדער, אַלע גייען זיך וואַשן די הענט, די ציין און פּנים. (אַלע קינדער גייען אַרויס מיט האַנטעכער, זייף, ציין צערשטלעך. דער אויפפּאַסער גייט צו צו יאַנקל פאַנקלס בעט).

אויפפּאַסער: — וואָס איז דאָס, יאַנקל, דו שלאָפסט נאָך?

יאַנקל: — (כראָפּעט)

אויפפּאַסער: — (טאָרעט אים) יאַנקל, שטיי אויף, דער גלאָק האָט שוין געקלונגען.

יאַנקל: — (כאַפּט זיך אויף) זאָל לעבן כאַווער לענין!

אויפפּאַסער: — וואָס האָט זיך דיר געכאָלעמט?

יאנקל: — אוי, אזא שיינער כאלעם, לאזט מיך שלאפן נאך אבי־סעלע וועל איך זען די ענדע פון כאלעם.

אויפפאסער: — אבער דער גלאק האט דאך שוין געקלונגען, אלע דארפן אויפשטיין. (ער נעמט זיך אים אנטאן דאס העמדל).

יאנקל: — (כראפעט. די קינדער קומען אריין ארומגעוואשענע. האלטן נאך די האנטעכער, זייף. שטעלן זיך ארום זיין בעט)

קינדער: — (זינגען מיט׳ן מאטיוו „יאסל, יאסל") יאנקל, יאנקל, יאנקל, יאנקל, אוי, יאנקל, יאנקל שטיי שוין אויף!

אויפפאסער: — ער שלאפט!

יאנקל: — (כראפעט).

איינער: — איך האב א פארשלאג.

קינדער: — וואס, לאמיר הערן?

איינער: — דריי אינגלעך זאלן זיך שטעלן אין דער לינקער זייט, און דריי אינגלעך זאלן זיך שטעלן אין דער רעכטער זייט און מע זאל אים קיצלען אין די פיס.

אלע: — האידע (זיי שטעלן זיך קיצלען).
שטיי אויף, דערוואך,
שוין אריבער די נאכט,
ס׳האט געקלונגען דער גלאק
אף ליכטיקן טאג.

אלע: — ער שלאפט! (דער צווייטער גלאק קלינגט) עסן, עסן, עסן.

איינער: — שלעפט מיט זיך מיט יאנקלס קאלדרע. (אלע לויפן ארויס).

יאנקל: — (זעצט זיך אוועק אין פידזשאמעס) מע לאזט נית שלאפן אין קינדערלאנד!

(פארהאנג)

צווייטע סצענע.

(אין עס צימער. קינדער זיצן בא טישן מיט זייערע אויפפאסער.)

אלע: — גוט מארגן, קינדערלאנד. (פון הינטער די קוליסן — אנדערע טישן: גוט מארגן, כאוויירים — מע עסט.)

יאנקל: — (קומט אן מיט איין שוך און איין בארוויסן פוס. איין ארבל אריינגעשטעקט — דער צווייטער — הענגט ארויס. צעבראכטע, דאס היטל אן א זייט, שמוציק.)

אלע: — יאנקל גייט.

איינער: — לאמיר אים מעקאבל פאנים זיין.

אלע: — לאמיר אלע אינאיינעם, אינאיינעם יאנקלען מעקאבל פאנים זיין.

יאנקל: — (זעצט זיך אריין צווישן צוויי אינגלעך, שטורכעט זיי מיט די עלנבויגנס) איך וויל עסן, וואו איז מיין עסן?

אויפפאסער: — יאנקל, האסט זיך געוואשן?

יאנקל: — יא, איך וויל עסן.

אויפפאסער: — (גייט צו צו יאנקלען) א נו, ווייז נאר דיינע הענט, אוי, שווארץ, ווי בא א ציגיינער, גיי שנעל וואש זיך.

יאנקל: — (ציט זיך ארויס און לאזט זיך גיין)

איינער: — ער גייט אן איין שוך.

צווייטער: — אן ארבל הענגט זיך אים נאך, ווי בא א פארוואונדעטן סאלדאט.

דריטער: — זע ווי ער איז צעבראכטעט.

פירטער: — דאס היטל אן א זייט.

פינפטער: — אוי, ווי שמוציק.

יאנקל: — (אנטלויפט און שרייט) עסן!

אלע: — עסן, עסן.

אויפפאסער: — יאנקל איז א פוילער, איז אים ניט גוט, אבער אונז איז פריילעך.

אלע: — ווען די קינדער עסן,
איז זיי זייער פריילעך,
איז זיי זייער פריילעך,
ווען די קינדער עסן,
איז זיי זייער פריילעך.

יאנקל: — (קומט צוריק) איצט בין איך ריין און שיין.

אויפפאסער: — דערפאר קומט אים א באגריסונג.

אלע : — איינס, צוויי, דריי, פיר,
וועמען, וועמען ליבן מיר,
יאנקלען, יאנקלען.
פינף, זעקס, זיבן, אכט,
וואס איך טראכט
טאג און נאכט
פאנקל, פאנקל.

יאנקל : — אלץ איז בע (נעמט זיך עסן)
אלץ איז טע
נאר דאס ביסעלע עסן.

אלע : — אלץ איז בע
אלץ איז טע
נאר דאס ביסעלע עסן.

יאנקל : — (צו איינעם) גיב מיר די פוטער, גיב מיר די מילך (ער
כאפט די מילך ארויס פון א צווייטנס האנט. דער קריג
קערט זיך איבער און צעגיסט זיך איבערן טיש)

אלע : — גערוואלד, א געמילך, א גומילך, דערטרינקעניש.

אויפפאסער : — אוועק פון טיש, יאנקל, דו קענסט ניט עסן ווי א
מענטש.

יאנקל : — (קראצט זיך אין קאפ) אז מע איז פויל, האט מען ניט
אין מויל, און אז מע כאפט, שלאגט מען איבער די הענט.
(גייט אוועק).

אויפפאסער : — איצט, קינדער, גייען מיר אין באנגעלא מאכן די
בעטן, אויסקערן און דערנאך גייען מיר ארבעטן.

אלע : — (הייבן זיך אויף פון טיש)
ווען די קינדער ארבעטן
איז זיי זייער פריילעך,
איז זיי זייער פריילעך.
ווען די קינדער ארבעטן
איז זיי זייער פריילעך.

(פארהאנג)

דריטע סצענע.

(אין זייט — טיך. צווייטע זייט — באנגעלער.
א „רעזשורנע” גייט ארום מיט א „סוירטש לייט”)

ביימער טאנצן: —

אין נעכט פון זומער,
ווינטלעך קומען.

אין קינדערלאנד.
קינדער קליינע,
לידלעך שיינע,

אין קינדערלאנד.

איין בוים: — פאראן שלעכטע קינדער, וואס רייסן אונדזערע צווייגן, עס טוט אזוי וויי.

צווייטער בוים: — די שלעכטע זיינען די גאסן קינדער, פאראן גוטע קינדער א סאך.

דריטער בוים: — די וואס לערנען אין די ארבעטער קינדער שולן.

פערטער בוים: — און די וואס זיינען פיאנערן.

פינפטער בוים: — ס'איז אזא שיינע נאכט, ביימער, לאמיר טאנצן.

ביימער: — אין נעכט פון זומער,
ווינטלעך קומען . . .

דעזשורנע: — (גייט ארום מיט דער „סוירטש לייט")
(די נאכט איז שיין אין קינדערלאנד. ס'איז שטיל.
די קינדער שלאפן. ביימער זינגען און טאנצן.)

פיש: — (שווימען פון אויבן און טאנצן)
באנאכט קאנען אונז ניט כאפן,
באנאכט ווען מען אונז ניט טאפן.
שווימען מיר אפן טייך,
אפן טייך.

איין פיש: — פאראן שלעכטע אינגלעך אין קינדערלאנד, זיי כאפן אונדז בא די קעפלעך.

צווייטער פיש: — עס טוט אזוי וויי.

דריטער פיש: — בלוט רינט.
פערטער פיש: — אזעלכע שלעכטע אינגלעך.
פינפטער פיש: — ניט אלע זיינען שלעכטע.
זעקסטער פיש: — די קינדער וואס לערנען זיך אין אן ארבעטער קינדער שול זיינען גוטע.

זיבעטער פיש: — און די פיאנערן זיינען זייער גוטע קינדער.

אכטער פיש: — אבער באנאכט קען אונז קיינער ניט כאפן.

אלע פיש: — (טאנצן) באנאכט קאנען אונז ניט כאפן . . . .

אויפפאסער: — (קוקט אן) יאנקל, יאנקל.

דעזשורנע: — שריים ניט אזוי הויך -- קינדער שלאפן.

אויפפאסער: — יאנקל, פאנקל איז נישטא (פון אלע זייטן קומען קאנסעלארס און דירעקטארס מיט „סוירטש לייטס" און פרעגן: נישטא, נישטא?

(יאנקל פאנקל זיצט באם טייך און כאפט פיש)

יאנקל: — (זינגט)

בין איך מיר א טרעמפ,
בין איך מיר א טרעמפ,
אין קינדערלאנד קעמפ,
אין קינדערלאנד קעמפ,
טרייבט מען מיך פון טיש,
כאפ איך מיר א פיש.

אויפפאסער: — (הערט זיך צו) דאכט זיך יאנקלס שטימע, יאנקל, וואו ביסטו?

אלע: — (דערזען) הא, אט איז ער.

אויפפאסער: — וואס טוסטו דא, יאנקל?

יאנקל: — איך כאפ פיש.

איינער: — די פיש שלאפן דאך נאך.

יאנקל: — איך וועל זיי אויפוועקן.

אויפפאסער: — באנאכט כאפט מען פיש?

יאיאנקל: — באטאג לאזט מען דאך ניט.

דירעקטאר: — פארוואס לאזט מען ניט כאפן קיין פיש, יאנקל?

יאנקל: — איך וויים, ווייל אלע פיר הונדערט קינדער פון קינדערלאנד וועלן כאפן פיש וועט גארניט בלייבן.

צווייטער: — ניין, ניט דערפאר, נאר קליינע אינגלעך קענען ניט כאפן קיין פיש, זיי קענען נאך דערטרינקען ווערן.

דירעקטאר: — הער זיך איין, אויב דו ווילסט זיין אין קעמפ, מוזטו דורכפירן די געזעצן פון קינדערלאנד.

יאנקל: — (קראצט זיך אין קאפ) אזוי שלעכט.

דירעקטאר: — נו, וואס זאגסטו?

יאנקל: — א ברייערע האב איך?

אלע: — יאנקל גייט אין באנגעלא,

אזוי דארף זיין,

ווייל דער זייגער איז שוין ניין,

צייט פאר אייך אין בעט אריין.

אין קינדערלאנד אליין,

אין קינדערלאנד אליין.

(פארהאנג)

דער ווײַנענדיקער קעמפּער.

קאנסולער: — (גייט ארום פון בעטל צו בעטל, די קינדער שלאפן) שלאָפט, פּאָפּט, כראָפּעט, שלאָפט, פּאָפּט, כראָפּעט. ענדלעך שלאָפן זיי שוין. כאָטש קענען אביסל אפּטרעטן פון זיי. (גייט ארויס)

שלוימע: — (כאפּט זיך אויף מיט א געוויין) איך וויל אהיים, איך וויל אהיים.

ערשטער: — (רייבט זיך די אויגן — זינגענדיק: כעוורע גייט אין באָנגעלאָ . . .) שלוימע, פארוואס ווייּנסטו?

שלוימע: — איך וויל אהיים. (וויינט)

ערשטער: — פארוואס ווילסטו אהיים?

שלוימע: — מע גיט ניט גענוג לאלאפּאפּס.

צווייטער: — (כאפּט זיך אויף: זינגענדיק — שטאָלענע רייע כאוויירים) שלוימע, דו ווייּנסט?

שלוימע: — איך וויל אהיים (וויינט)

צווייטער: — פארוואס, דו קריגסט ניט גענוג מילך?

שלוימע: — יא, מע גיט אזוי פיל מילך, אז מע קען זיך אוש באדן אין מילך.

דריטער: — (כאפּט זיך אויף — דאס וועט זיין שוין דער לעצ־טער . . .) שלוימע, פארוואס ווייּנסטו?

שלוימע: — איך וויל אהיים.

דריטער: — קריגסט ניט גענוג פּוטער?

שלוימע: — יע, מע קריגט אזוי פיל פּוטער, אז מע קען זיך שלים־לען אף פּוטער.

פערטער: — (א הוליא — ליא, הוליא — ליא) וואס איז דאס שלוי־מע, דו ווייּנסט נאר?

שלוימע: — איך וויל אהיים, איך וויל אהיים.
פערטער: — קריגסט עפּשער ניט גענוג פליייש?
שלוימע: — יע, מע גיט יעדן טאג עָפּשער א פערטל אָקס.
פינפטער: — (דער טאג איז פאר ארבעט) זע נאר, שלוימע וויינט נאר.

שלוימע: — איך וויל אהיים.

פינפטער: — קענסט זיך נים געגנג שיפן און שווימען?

שלוימע: — יא, איך וויל אָבער אהיים, איך בענק נאך מיין מאמען.

ערשטער: — ס'איז דיר אומעטיק אין קינדערלאנד?

שלוימע: — יא, ס'איז מיר אומעטיק.

צווייטער: — נו, לאמיר אים מאכן פריילעך.

דריטער: — איך האב א פלאן.

אלע: — וואס, לאמיר הערן.

דריטער: — לאָמיר אים גיבן א גרויסן אמט, וועט אים נים זיין אומעטיק.

פערטער: — מיר וועלן אים מאכן פאר פארזיצער.

פינפטער: — סעקרעטאר.

ערשטער: — לאנדרימאן.

צווייטער: — סאניטאר.

דריטער: — ארבעטסמאן.

פערטער: — ספארט דירעקטאר.

שלוימע: — וואס טויג מיר אן אמט, אז אַן דעם קאנסולער קען איך גאָר נים טאָן. (וויינט) איך וויל אהיים.

ערשטער: — שא, איך האב א נייעם פלאן.

אלע: — וואָס, לאָמיר הערן.

ערשטער: — לאָמיר אים מאכן פאר קאָנסולער.
צווייטער: — מיר קענען אים נים מאכן פאר קיין קאנסולער.
דריטער: — מיר זיינען נים קיין דירעקטארס.
שלוימע: — איך וויל נים זיין קיין קאנסולער, איך וואלט אויס־נעהארגעט אלע קינדער אין איין טאג.
אלע: — פארוואס?
שלוימע: — ווייל די קינדער צערייסן דעם קאנסולער אף שטיקער ווען איינער וויל זיך שיפן.
צווייטער: — ווייל דער צווייטער שווימען.

דרימער: — א דרימער קענדי, (אלע באלעקן זיך)

פערטער: — א פערטער וויל אייז קרים

פינפטער: — און א פינפטער וויל שפילן אין באל (ווארפט א קי־שעלע, עס ברעכט אויס א „פילא־פיט")

שלוימע: — סטאפ, איך וויל אהיים.

צווייטער: — שא, ווייסט איר וואס, איך האב א נייעם פלאן.

אלע: — וואס, לאמיר הערן.

צווייטער: — זאל יעדער איינער זינגען א לידעלע וועט ער ווערן פריילעך.

אלע: — גוט, גוט.

איינער: — מיט'ן זעגעלע,

אלע: — זעג, זעג, זעג,

צווייטער: — מיט'ן העמערל,

אלע: — קלאפ, קלאפ, קלאפ,

דריטער: — מיט'ן הובעלע,

אלע: — הוב, הוב, הוב,

מאכן קינדערלעך זיך א שטוב.
פאטשן הענטעלעך פאטש, פאטש, פאטש,
טופן פיסעלעך טופ, טופ, טופ,
פאטשן הענטעלעך טופן פיס,
ארבעט מאכט דאס לעבן זיס.

(מאכן א רעדל, זינגען פריילעך, פאטשן מיט די הענט און איינער טאנצט אין דער מיט).

קינדער הייבט מארשירן און
שטאלצע אין די רייען

טרא לא לא לא.

העכער הייבט די רויטע פאן
זאל זי פרייער ווייען

טרא לא לא לא.

קינדער הייבט צו זינגען אן
אונזערע שיינע לידער

קאַנסעלער: — (לויפט אריין ניט טויט, ניט לעבעדיק) וואָס איז

דאָ קינדער?

אלע: — שלוימע וויינט, ער וויל אהיים, האָבן מיר אים געמאכט

פריילעך.

שלוימע: — איך האב אייך אלע אפגענארט, איך האב געמאכט א

שפאס.

(אלע לייגן זיך אין די בעטן)

קאַנסעלער: — (גייט ארום פון בעטל צו בעטל) שלאפט, פאפט,

כראָפעט.

(פארהאנג).

דאָס ערשטע נעגערל.

(דראַמאַטיזירט פון ל. מילער)

(א גרויסער קלוב צימער. די עקזעקוטיווו פון פיאָנערן קלוב האלט אַם א מיטינג. וואנט צייטונג. בילדער פון באריטמטע פירער. א פיאַנאָ. אנדערע זאכן. קומט פאַר אין א שטאָט פון זייט וועבערייען. באם פענצטער שטייען איציקל און מיריעם און קוקן ארויס אין דרויסן. בא דער פיאנא זיצט ארן און לערנט זיך שפילן דעם אינטערנאציאנאל מיט איין פינגער. באם טיש זיצט אוירווינג און שרייבט אריין דעם פראטאקאל פון לעצטער וואך אין א ביכל אריין. ער מאכט גרימאסן באם שרייבן. מע מערקט וואו עס קומט אים אָן שווער צו שרייבן, לעבן אים זיצט פעני און קוקט ווי ער שרייבט)

פעני: — שרייב גיכער, דער מיטינג וועט זיך באלד אנהייבן.

אוירווינג: — ווי אזוי מאכט דאס ווארט? קענסט עס איבער־לייענען?

פעני: — דו האסט דאָך עס אליין פארשריבן.

אוירווינג: — לעצטע וואָך באם מיטינג, כ'האב געשריבן שנעל, איצט געדענק איך נישט ווי אזוי דאס מאכט.

פעני: — (פרופט לייענען) צוויי, צע, ציין, צען, צען, צענדליק, צוויי צענדליק.

אוירווינג: — (וויל א כאפ טאָן דאס פאפירל) אָ איך געדענק שוין צוויי צענדליק איטאליענישע קינדער.

פעני: — יא, טאקע, אי־טא־ליע־ני־שע קינדער.

אוירווינג: — איך ווייס, איך געדענק שוין . . . און פוילישע און נעגערישע (ער שרייבט ווייטער. פעני קוקט צו אויפמערק־זאם)

איציק: — (באם פענצטער צו מיריעמען) איך האב איבערגעציילט פערצן קוימענס.

מיריעם: — און איך זעכצן.

איציק: — זעסט יענעם קוימען, אָן דאָרט! אויף יענער פאבריק? ער זעט אויס ווי א לאנגע נאָז, ער גרייכט עפשער ביז צום הימל.

מיריעם: — מאקע, אלע קוימענעס זעען אוים ווי לאנגע נעז.

איציק: — וואס באדארף מען אזוי פיל קוימענעס?

מיריעם: — קעדעי זיי זאלן פייפן. גאנץ פרי פייפן זיי און וועקן אויף די ארבעטער זיי זאלן גיין ארבעטן.

איציק: — מיין מאמע האט א וועק זייגער, וועקט ער איר אויף. ס'איז נאך פינסטער ווען דער וועק-זייגער קלינגט.

מיריעם: — מיין מאמע אויך. מיין מאמע גייט אויך ארבעטן, מיין מאמע פארדינט נים גענוג.

איציק: — מיין מאמע איז געגאנגען ארבעטן איז זי קראנק גע-ווארן, זי האט געוועבט זייד.

מיריעם: — אלע דא אין שטאט וועבן זייד.

איציק: — די רייכע וועבן נישט.

מיריעם: — די רייכע וואוינען דא נישט, זיי וואוינען ארוים דער שטאט.

איציק: — איך האב געהערט ווי מיין מאמע האט געזאגט: די ארבעטער וועבן דאס זייד און אליין טראגן זיי פראסטע שמאטעס.

מיריעם: — די רייכע קויפן דאס זייד.

איציק: — בא די רייכע זיינען אפילו די ווענט אויסגעקלעפט מיט זייד.

מיריעם: — און בא אונדז רינט פון די ווענט.

איציק: — דער דאקטאר האט געזאגט דער מאמען אז זי טאר נים ארבעטן און זי טאר נים וואוינען אין אזעלכע פינסטערע צימערן (זיי רעדן ווייטער שטיל. עס קומט אריין סיידי. זי שטעלט זיך אוועק אונטער ארענען בא דער פיאנא)

סיידי: — מיט איין פינגער שפילסטו? וועסט קריגן א מאזאליע אפן שפיץ פינגער.

ארן: — איך וויל זיך אויסלערנען.

סיידי: — מיט איין פינגער.

ארן: — אלעמאי מיין לערער קלאפט בריוו אפן שרייב מאשין מיט איין פינגער?

סיידי: — איר דארפט ביידע אריין אין אונזער נייעם פיאנערן ארקעסטער, וועסטו שפילן אף דער פיאנא און ער אויף דער שרייב מאשין. (אלע צעלאכן זיך) (צו אוירווינגען) איצט ערשט שרייבסטו דעם פראטאקאל?

אוירווינג: — א גאנצע וואך האב איך נאך געפיקעט די פאבריק וואו מיין טאטע סטרייקט —

סיידי: — „קאפס" זיינען געווען?

פעני: — איינער האט זיך געיאגט נאך אוירווינגען, האט ער זיך אויסגעצויגן אפן טראטואר . . .

סיידי: — (צו פענין) דו ביסט דארט אויך געווען?

פעני: — איך בין נעגאנגען העלפן אוירווינגען פיקעטן (עס קומען אריין נאך פיאנערן. עס ווערט לעבעדיקער אין קלוב. ארן שפילט נאך אלץ דעם אינטערנאציאנאל מיט איין פינגער. ער מאכט טאעסן, כאפט זיך צוריק, גייט איבער נאכאמאל די זעלבע נאטן א. א. וו.)

אוירווינג: — (ענדיקט שרייבן, גלייכט זיך אויס ווי נאך א שווערער ארבעט) נו, איצט קען מען שוין עפענען די פארזאמלונג. קומט צום טיש (אלע גייען צום טיש. א לעבעדיקע באוועגונג)

ארן: — איציק איז נאך קיינמאל נים געווען קיין פארזיצער פון אונדזער עקזעקוטיוו.

אלע: — איציק פארזיצער.

אוירווינג: — קיינער נים קענן?

אלע: — (אלע זעצן זיך אוים. איציק פארנעמט דעם פלאץ פון פארזיצער. לעבן אים אוירווינג)

איציק: — וואס איז די טאג ארדנונג?

אוירווינג: — היינט איז א ספעציעלער מיטינג ארייננצוציען נעגערישע קינדער אין אונדזער קלוב — דאס איז דער איינציקער פונקט אף דער טאג ארדנונג.

איציק: — גוט, ווער וויל א ווארט?

אוירווינג: — ווארט, פריער עפן דעם מיטינג.
איציק: — דער מיטינג איז שוין אפן.

ארן: — דארפסט עפענען דעם מיטינג אין נאמען פון פיאנערן קלוב.

איציק: — אין נאמען פון דער עקזעקוטיווע פון ליבקנעכט פיאנערן קלוב דערקלער איך דעם מיטינג פאר אפן. ווער וויל א ווארט?

אוירווינג: — ווארט, איך דארף פריער לייענען דעם פראטאקאל.

סידי: — בא קיין ספעציעלן מיטינג לייענט מען נים קיין פראטאקאל.

אוירווינג: — מע לייענט יא.

איציק: — איך האב געהערט ווי מיין מאמע האט געזאגט, אז מע לייענט נים.

אוירווינג: — דער פארזיצער האט נים קיין רעכט צו רעדן.

אלע: — דער פארזיצער דארף אנדערע גיבן דאס ווארט.

איציק: — (שטעלט זיך אויף) וויל איך נים זיין קיין פארזיצער.

אלע: — פארפאלן, האסט אנגענומען.

איציק: — (קראצט זיך אין קעפל און זעצט זיך צוריק) ווער וויל א ווארט?

אוירווינג: — איך, איך האב אנגעשריבן דעם פראטאקאל דארף מען אים לייענען

אלע: — ניין, מע דארף נים לייענען.

פעני: — א פארשלאג צום שטימען.

איציק: — גוט. ווער איז דערפאר מען זאל נישט לייענען דעם פראטאקאל (אלע הייבן די הענט א חוץ אוירווינגען) מיר זיינען ביידע דורכגעפאלן, דיך לאזט מען נישט לייענען דעם פראטאקאל און מיך לאזט מען נים רעדן.

סידי: — (צו איציקן) דו רעדסט שוין צופיל, גיב מיר א ווארט אין דער פראגע פון נעגער קינדער.

איציק: — גוט רעד.

סיידי:—(שטעלט זיך אויף, רעדט ערנסט) באווייזט פיאנערן, מיר האבן אין אונדזער ארגאניזאציע שוין העכער א האלבן הונדערט אידישע ארבעטער קינדער, מיר פארמאגן שוין צוויי צענדליק איטאליענישע און פוילישע קינדער, ס'איז נים גענוג, מיר וועלן ווייטער אנגיין מיט אונדזער ארבעט, אבער נעגערישע קינדער קומען נים צו אונדז. מיר זיינען נים קיין ריכטיקע פיאנערן, אויב מיר ארגאניזירן נים די נעגערישע קינדער.

אוירווינג: — בא א ספעציעלן מיטינג דארף מען שרייבן א פראָ־טאקאל?

פעני: — א סעקרעטאר דארף שטענדיק שרייבן פראטאקאלן.

אוירווינג: — אז מע לייענט סאי ווי נים.

איציק: — שרייבן דעם פראטאקאל דארפסטו.

אוירווינג: — דער פארזיצער האט נים קיין ווארט.

איציק: — (קראצט זיך אין קאפ) ווער וויל א ווארט?

מיריעם: — איך מאך א פארשלאג, אז יעדער זאל אפגיבן א באַ־ריכט וואס ער האט אויפגעטאן אריינצוקריגן נעגער קינ־דער אין אונדזער קלוב.

איציק: — גוט, פעני, וואס האסטו אויפגעטאן?

פעני: — איך האב גערעדט מיט דזשאני'ן דעם שוך־פוצער, און האב אים געוואלט אויפקלערן, האט ער זיך געכאפט שלאגן. ער רויכערט שוין און שפילט אין קארטן און קרעפט.

ארן: — אזא קליינער וועזוריק.

איציק: — דו, ארן?

ארן: — איך האב געפרופט רעדן מיט עטלעכע קינדער, גלויבן זיי מיר נים, אז איך מיין אף אן ערנסט, זיי מיינען אז איך מאך „פאן" פון זיי.

אלע: — טאקע, טאקע.

איציק: — מע דארף זיי איבערצייגן.

עטלעכע: — ווי אזוי קען מען זיי איבערצייגן, אז זיי גלויבן נים.

איציק: — ברענג זיי צו אן עקזעקוטיוו מיטינג.

אלע: — (צעלאכן זיך הערסט, זיי ווילן דאך נים גיין, זיי גלויבן נים.

מיריעם: — פארוואס איז הערשל נישטאָ צו דעם עקזעקוטיוו מיטינג. ער האט זיך אויך אונטערגענומען אריינצוברענגען נעגערישע קינדער. ער פארנאכלעסיקט.

סיידי: — מע דארף אים אויסשליסן פון דער עקזעקוטיוו.

מיריעם: — א פיאָנער טאָר ניט פארנאכלעסיקן.

אלע: — אויסשליסן.

איציק: — עפשער איז ער קראנק.

אירווינג: — איך האב אים נעכטן געזען אין סקול, ער איז ניט קראנק.

איציק: — א שאָד וואס ער איז ניט קראנק, מע וועט אים מוזן אויסשליסן.

אלע: — (לאכן) אויסשליסן. (בא די רייד דערשיינט הערשל אף דער טיר פירנדיק באם הענטל א נעגער אינגעלע מיט פארזיכט און ליבע. יעדער קוקט צעשראקן און אן צוטרוי, גייענדיק נאך הערשלען אומזיכער. אלע שיסן אויס אין א פריילעכן הורא. דאס נעגערל דערשרעקט זיך און טוט זיך א רוק צוריק ווי צו אנטלויפן. הערשל רעדט צו אים מיט ליבע און נעמט אים איין צו בלייבן. אלע בלייבן שטיל. קוקן צופרידן אף הערשלען מיט'ן נעגערל)

הערשל: — כאווירים, כאווער וויליאם איז א קינד פון אן ארבעטער און אליין אן ארבעטער. זיין טאטע וואשט אטאמאבילן אף וועלכע די רייכע פארן ארום. און שאבעס און זונטיק, ווען די באָסעס פארן אף זייערע מאשינען שפאצירן, שטייט וויליאם אין גאראדזש און העלפט זיין טאטן אין דער ארבעט. עמעס, וויליאם?

וויליאם: — (שאקלט מיטן קאָפּ פארשעמט) יא.

הערשל: — און דערפאר פארשטייט וויליאם, אז אלע רייכע זיינען שלעכט. נישטאָ קיין אונטערשייד פון א ווייסן און א שווארצן ארבעטער. עס זיינען דא צוויי קלאסן אף דער גאנצער וועלט. ארבעטער פון אלע נאציעס און אלע ראסן, וואס טוען אלעס און האבן א קרענק און רייכע קויפן זייד און סאמעט און האבן אלץ. (אלע קינדער פאטשן בראווא און שרייען הורא)

מיריעם: — (שפּרינגט אַרויף אויף אַ בענקל) איך מאַך אַ פאָרשלאַג אַז אַלע זאָלן גיבן צו פינף סענט און מיר זאָלן מאַכן אַן אייז־קרים פּאַרטי לעקאָוועד אונזער נייעם כאַווער וויליאַם (ווידער ברוואָ און הוראַ פון אַלע קינדער. אַלע גיבן צו פינף סענט. איינער לויפט קויפן. די איבעריקע רעדן מיט וויליאַמען, ווייזן אים אַרום די בילדער, די וואַנט צייטונג.)

אַרן: — לאָמיר דערווייל אויסלערנען כאַווער וויליאַמען זינגען דעם אינטערנאַציאָנאַל.

סיידי: — (צו אַרענען) און דו וועסט שפּילן אויף דער פּיאַנאַ מיט איין פינגער.

אַרן: — (דערפרייט) יאָ.

פעני: — יעדער איינער זאָל אים לערנען אַ פּערז.

אַלע: — (אַלע צוזאַמען) יאָ, יאָ איך וויל זיין דער ערשטער . . . איך וויל זיין דער ערשטער.

איציק: — איך בין נאָך פּרעזיצער, איך וועל זיין דער ערשטער.

אַלע: — דער פּרעזיצער קומט דער לעצטער.

איציק: — (קראַצט זיך ווידער אין קאָפּ) גוט, זאָ לפעני זיין די ערשטע.

אַלע: — גוט . . .

(אַרן גייט צו צו דער פּיאַנאַ, שטעלט זיך אַוועק מיט גרויס ווירדיקייט. די קינדער שטעלן זיך אַרום וויליאַמען. פעני לעבן וויליאַמען. אַרן הויבט אָן מיטן פינגער אויף דער פּיאַנאָ דעם אינטערנאַציאָנאַל. פעני זינגט דעם ערשטן פּערז. דערווייל לויפט אַריין דער באָכער מיט'ן אייז־קרים, דערזעט וואָס עס גייט אָן, גייט ער צו מיט'ן פּעקל אייז־קרים אויף די שפּיץ פינגער צו דער גרופּע פּיאָנערן, בלייבט שטיין שטיל, מורמלט צוזאַמען אונטער דעם אינטערנאַציאָנאַל.)

(פאָרהאַנג.)

כאווער לענין האָט געזאָגט!

(דראַמאַטיזירט פון ל. מילער)

(גרויסער צימער. פּיאָנערן קלוב. שיין דעקאָרירט. סערפּ און האַמער. וואַנט־צייטונג. בילדער פון באַריםמטע קעמפער. לע־נינ'ס א גרוים בילד אינמיטן. ס'איז דער ערשטער מאי יאָנ־טעוו. גאַנץ פרי. אין זאַל זיינען דערווייל דאָ לילי און איר ברו־דערל מענדל. לילי איז באַשעפטיקט ביי דער וואַנט־צייטונג. מענדל העלפט איר, אויסשניידנדיק בילדער פון זשורנאַלן. מענדל איז זייער ריידעוודיק. לילי ענטפערט נישט גערן).

מענדל: — (גיט איר אן אויסגעשניטן בילד. לייענט דעם אונטער־שריפט) „לענין, ווען ער איז אלט געווען אכט יאָר" (פאַר־טראַכט זיך א רעגע): לילי, זע, כאַווער לענין, ווען ער איז אלט געווען אכט יאָר.

לילי: — (פאַרנומען ביי דער אַרבעט) איך האָב געזען.

מענדל: — ניין, זע (פּלוצים דערפרייט) אלבעטשע, אז ער איז שוין דאַן געווען א פּיאָנער.

לילי: — (קרימט אים איבער) אלבעטשע.

מענדל: — נא, לילי, נא פאַן, א־יאָ ער איז געווען?

לילי: — יאָ.

מענדל: — טאַקע אַף אַן עמעס?

לילי: — יאָ, יאָ, יאָ.

מענדל: — (טאַנצט פאַר פרייד) וועט איר מיך אריינגעמען אין דער פּיאָנערן־אָרגאַניזאַציע?

לילי: — ביסט נאָך נישט אלט קיין ניין יאָר.

מענדל: — (טריאומפירענדיק ווייזט אָפּ'ן בילדל פון לענין) אלע־מאַי כאַווער לענין... ער איז נאָר אלט געווען אכט יאָר... און דו האָסט אליין געזאָגט...

לילי: — (געכאַפּט אין פאַרלעגנהייט) וואָס האָב איך געזאָגט? באַדער נישט!

מענדל: — ניין, האָסט אליין געזאָגט, אז כאַווער לענין איז אלט געווען אכט יאָר ווען ער איז געווען א פּיאָנער. און איך בין שוין דאָס ניינטע יאָר. געכטן בין איך געוואָרן אכט יאָר און היינט גיי איך שוין אָפּ'ן ניינטן יאָר...

לילי: — דאָס רעכנט זיך נישט... דאַרפסט אלט זיין גאַנצע ניין יאָר.

מענדל: — (מיט געבעט) אלעמאַי כאַווער לענין...

לילי: — דאָ איז אַנדערש, דא איז אזא „רול"...

מענדל: — כאָווער לענין האָט נישט געמאַכט אַזאַ „רול".

לילי: — (ווידער אין פאַרלעגנהיים) באַדער נישט!

מענדל: — (לאָזט נישט אָפּ, ווייזט איר דאָס בילד פון לענין) נאָ, זע, אָט שטייט דאָ אַליין געדרוקט: „כאָווער לענין, ווען ער איז אַלט געווען אַכט יאָר" — איז געווען כאָווער לענין אַ פּיאָנער צי נישט?

לילי: — (נעמט אַוועק ביי אים דאָס בילד). דו גלייך זיך נישט צו כאָווער לענינ'ען . . .

(עס קומען אַריין נאָך צוויי פּיאָנערן. גריסן זיך. הערן זיך צו צו מענדל'ס טענה)

מענדל: — וואָס איז? איך העלף דיר נישט צעטיילן קיין אויפרופן? און סטעמפּס פאַרקויף איך נישט? און האָב איך נישט גע־קליבן קיין געלט פאַר די קינדער פון סטרייקער? איך קאָן שוין זיין אַ פּיאָנער . . . איך קען סאַלוטירן (שטעלט זיך פאַר די ניי־אַריינגעקומענע פּיאָנערן און סאַלוטירט) שטענ־דיק גרייט!

איינער פון די פּיאָנערן: — (צו לילי'ן) וויפיל איז אַלט דאָס יאַטל?

מענדל: — (כאַפּט אויס דעם ענטפער) אַכט יאָר מיט אַ טאָג. איך בין שוין דאָס ניינטע יאָר. אַ־יאָ, לילי.

לילי: — ער איז נעכטן געוואָרן אַכט יאָר.

מענדל: — נישט אַכט נאָר דאָס ניינטע.

דער פּיאָנער: — (צו מענדלען): גיי, ברודערל, גיי אַהיים שלאָפן... וועסט קומען אין אַ יאָר אַרום . . .

מענדל: — (טוט זיך אַ ריס ברוגזוו פון דעם פּיאָנער, וואָס וויל אים אַננעמען פריינטלעך ביי דער האַנט) איך וויל נישט גיין אַהיים שלאָפן!

לילי: — ער איז אַ גאַנצע נאַכט נים געשלאָפן. ער האָט מורע גע־האַט, אַז איך וועל אַוועקגיין אין קלוב אָן אים.

מענדל: — (לויפט צו מיט אויפגעטן) נישט עמעס . . . איך קען אַליין קומען אין קלוב. איך ווייס ווי אַזוי.

לילי: — (ר יצט זיך) אַבער ביסט נישט געשלאָפן אַ גאַנצע נאַכט...

מענדל: — איך האָב נישט געוואָלט שלאָפן. איך האָב געוואָלט ס'זאָל שוין זיין מאָרגן (אַלע צעלאַכן זיך)

אַ פּיאָנער: — ס'איז דאָך נאָך נישט מאָרגן.

מענדל: — (פאַרשעמט און ברוגזוו) כ'האָב געוואָלט ס'זאָל שוין זיין מאָרגן, וועל איך זיין דאָס ניינטע יאָר. (אַלע לאַכן, עס

קומען אן נאך פיאנערן. עס ווערט לעבעדיק אין קלוב.

א פיאנערקע: — מען דארף צוראמען אין קלוב איידער מיר עפענען די פארזאמלונג.

א פיאנער: — לאמיר פריער איבערזינגען די לידער פאר דער דעמאנסטראציע. גיים דערוויל אין צווייטן צימער (די מערסטע גייען אין צווייטן צימער. דא בלייבן לילי, א פאר פיאנערן. א פיאנער קערט אויס דעם קלוב. לילי העלפט אים.)

צווייטע פיאנערקע: — (צו מענדלען, וועלכער קוקט די גאנצע צייט אנגעשטויעגעט אפ׳ן גרויסן לענין-בילד). וואס איז, מענדל? דערציילסט כאווער לענינ׳ען, אז מע וויל דיך נישט אריינגעמען אין פיאנערן-קלוב?

מענדל: — ווען כאווער לענין וואלט געלעבט, וואלט איך געגאנגען צו אים קיין מאסקווע.

פיאנערקע: — (לייגט ארויף איר האנט אף זיין אקסל) וואלסט געגאנגען קיין מאסקווע? (צעלאכט זיך, די אנדערע לאכן אויך).

מענדל: — (דרייט זיך אוועק פון איר און אומצופרידענער, נישט אוועקנעמענדיק די אויגן פון לענינ׳ס בילד) אף טאטס מיקס׳ס פערדל וואלט איך געקאנט. (באגייסטערט) טאטס מיקס׳ס פערדל טוט איין שפרונג איז עס אין מאסקווע.

פיאנערקע: — איבער׳ן יאם קאן אפילו טאטס מיקס פערדל נישט אריבערשפרינגען.

מענדל: — (פארטראכט זיך) איך קען פליען אף לינדי׳ס עראפלאן. איין פלי און איך בין אין מאסקווע ביי כאווער לענינ׳ען. (אלע לאכן).

פיאנער: — וואלסט נישט געוואוסט אפילו וואס צו זאגן צו כאווער לענינ׳ען.

מענדל: — אזוי? (ער טוט זיך א שטעל אין א סאלוטירענדיקער פאזע פאר לענינ׳ס בילד): שטענדיק גרייט, כאווער לענין! מיר גייט שוין דאס ניינטע יאר און זיי ווילן מיך נישט אריינגעמען אין דער פיאנערן גרופע.

פיאנערקע: — זעסט, כאווער לענין שמייכעלט.

פיאנער: — (צו מענדלען). דאס שמייכעלט ער פון דיינע נארישע רייד.

מענדל: — אזוי? כאווער לענין שמייכעלט, ווייל ער איז א גוטער. כאווער לענין הייסט מיך אריינגעמען (ער זעצט זיך אוועק ביים טיש .זעט אויס מיד און שלעפעריק. לייגט אוועק דעם קאפ אף די הענטלעך מיט די צו לענינ׳ס בילד).

לילי: — איר ווייסט פארוואס מענדל טראגט שטענדיק זיין היטל מיט'ן דאשיק אין א זייט?

אלע: — פארוואס?

לילי: — ער זאגט, אז כאווער לענין טראגט שטענדיק זיין היטל מיט'ן דאשיק אביסל אין א זייט.

פיאנערקע: — אוי, יאָ, איך האב טאקע געזען אזא בילד.

פיאנער: — (צו לילי'ן) א וואוילער יאטל דיין מענדל (זיי באמערקן נים ווי מענדל איז איינגעשלאפן. אין צווייטן צימער זינגט מען דאָס פיאָנערן־ליד דא פארעגדיקן זיי די ארבעט. איינער רופט אין צווייטן צימער אריין): לאָמיר אנהויבן דעם מיטינג (אלע קומען אריין).

דער פיאנער: — (צו לילי'ן) זע נאר, מענדל איז איינגעשלאפן.

לילי: — לאָז אים שלאפן. ער איז א גאנצע נאכט נים געשלאפן. ער האָט מוירע געהאַט, א זאיך וועל אוועקגיין אָן אים.

פיאנער: — לאָזט אים שלאָפן, וועט ער פערשפארן צו באדערן מען זאָל אים אריינגעמען (אלע לאכן, פארזיצער רופט צו ארדנונג).

פארזיצער: — (טוט א קלאפ מיט'ן האמער) אין נאָמען פון — (פלוצים שפרינגט אויף מענדל מיט א שמחה, בלייבט אפ'ן בענקל וואו ער איז געשלאפן.)

מענדל: — הורא! כאווער לענין האָט געזאגט, אז איך קען שוין זיין א פיאָנער! (אלע לאכן.)

פארזיצער: — (קלאפט בערויגעז מיט'ן האמער) דו, יאטל, זאָלסט זיך נים לערנען צו זאגן ליגן, אז נים וועסטו קיינמאָל קיין פיאנער נישט קענען זיין . . . (ער וויל ווייטער פירן דעם מיטינג) אין נאָמען פון —

מענדל: — אין נאָמען פון כאווער לענין, אז איך זאג דעם עמעס... (אלע לאכן).

פארזיצער: — (בערויגעז) זעץ זיך אוועק און שלאג נים איבער די ארבעט. (פון אלע זייטן רופט מען: לאָז אים ריידן, לאָז אים ריידן!)

מענדל: — איך בין ערשט געווען אין מאסקווע ביי א גרויסן פאראד פון קינדער.

פארזיצער: — וואס פאר א פאראד?

מענדל: — א פאראד מיט רויטע פאָנען, מיט פלאקאטן.

פיאנער: — שא, האסטו געלייענט די פלאקאטן?

מענדל: — יאָ.

פיאנער: — קענסט דאך נים לייענען קיין רוסיש.

מענדל: — די פלאקאטן זיינען געווען אין אלע שפראכן פון דער וועלט. און לידער האט מען אויך געזונגען.

פיאנער: — דאס האבן מיר דא געזונגען.

מענדל: — ניין, ניין דארטן ביים פאראד. כאווער לענין האט גע־פירט דעם פאראד. ער איז געפארן אף א רויט פערד . . .

פיאנער: — אז ער איז געפארן אף א פערד, ווי אזוי־זשע קומסטו צו אים?

מענדל: — כאווער לענין האט מיך דערזען און מיך ארויפגענומען צו זיך אפ'ן פערד . . .

פיאנער: — (פארכאפט) נו?

מענדל: — איך האב אים געזאגט, אז מיר גייט שוין דאס ניינטע יאר. אז איך וויל ווערן א פיאנער און אז די פיאנערן ווילן מיך נים ארייננעמען . . .

אלע: — נו?

מענדל: — האט ער געזאגט, גיי זאג זיי, אז איך האב געהייסן מען זאל דיך ארייננעמען פאר א פיאנער! (אלע אפלאדירן און לאכן).

פארזיצער: — (רופט צו דער ארדנונג) דאס איז טאקע זייער א שיינער כאלעם, נאר צי דו קענסט זיין א פיאנער איז נאך א פראגע.

מענדל: — כאווער לענין האט דאך אליין געזאגט.

לילי: — כאווער פארזיצער, לאמיר צוליב דער איצטיקער פייערונג מאכן אן אויסנאם און מענדלע'ן אין דער ארגאניזאציע ארייננעמען.

א פיאנער: — יא, יא, ער טוט גוטע ארבעט, ער קען שוין זיין א פיאנער.

פארזיצער: — מיר ווען אים ארייננעמען אין דער ארגאניזאציע אויב אלע וועלן זיין איינשטימיק.

אלע: — (אלע הויבן די הענט מיט פריילעכע אויסרופן) אריינ־נעמען!

פארזיצער: — אלע!

מענדל: — (טוט זיך א דריי צום לענין בילד) א דאנק, כאווער לענין! (סאלוטירט) שטענדיק גרייט! (כעווערע כאפט אים אף די הענט מיט געשרייען).

(פארהאנג)

דער פּיאָנער מיכל און דער פאבריקאנט דאָהערטי

ערשטע סצענע :

(מיכלס אָרימע הויז. זיין מאמע, נאָך גאָר א יונגע, גאָר האָט שוין א פולן קאָפּ גרויע האָר. א סאך סנייטשען אויף דעם שטערן. זי טראָגט אלטע קליידער, גאָר זייער ריינע, געפּרעסטע. זי זיצט לעבן א טישל, וואָס איז צונערעקט מיט א צייטונג. אף א צווייט בענקל ליגט א פּעקל זאָקן. די אויגן-גלעזער הענגען אפן שפּיץ נאָז, אז מע זעט אזש אַרויס א פּאר שווארצע אויגן, וואָס זיינען רויטלעך ארום און ארום. ווייזט אויס אז די מאמע שלאָפט ווייניק. זי פליט מיט די שפּיזלעך שנעל, ווי א וועב-שטול. זי פארצערעוועט מיכלס און זיין טאטנס זאקן און דערביי זינגט זי א ליד.)

עס לויפן און יאָגן שווארצע וואלקן,
עס פייפט און בלאָזט דער ווינט,
פון סיביר שיקט דיין מאמע
דיר א גרוס, מיין קינד . . .

מאמע : — (זי ווישט אפּ א טרער און ווענדעט זיך צו לענינ'ס בילד וואס הענגט אף דער וואנט.) אָ, כאַווער לענין, כאַווער לענין, דו ביסט פרי געשטארבן. דו האסט געדארפט נאָך מאכן א רעוואָלוציע אין אמעריקע, אין פּעטערסאָן. דיין כאַווער הערש-בער ארבעט א גאנצע נאכט. ער וועבט זיידנס פאר רייכע ליט. און מיר האבן נים קיין קלייד, קיין ברויט צו זאט.

(זי נעמט ארויס א טיכעלע און ווישט אפּ א טרער.
זי ציט ווייטער איר ליד.)

נאר דער ווינט ער ברענגט אונדז גרוסן
פון דעם קאלטן לאנד.
דארטן שטייט ער, א לאַפּאַטע
האלט ער אין זיין האנט . . .

מאמע : — (גיט זיך א כאַפּ) אוי, שוין אזוי שפּעט און מיין מיכעלע איז נאָך נישטאָ. (זי לויפט צו צום פענצטער) ער גייט שוין. ער מוז שוין זיין שטארק הונגעריק. (זי נעמט ארויס פון א שאַפקעלע א שטיקל ברויט, א שטיקל הערינג, א מעסער, א גאָפּל. זי שטעלט צו טיי. עפנט די טיר. שפּארט אן איר קאָפּ אף איר שאַרף.

און ער גראבט אלץ טיפער, טיפער,
וואַרפט די ערד ארויס.
פאר'ן שעקער דארטן גראבט ער
טיפע קוואָרים אויס . . .

(פון דרויסן הערט זיך ווי מיכל געזעגנט זיך מיט זײַנע כאַווײרים.)

כאַווײרים: — מיר וועלן זײַן פּונקט זיבן אַזייגער. זאָלסט שוין זײַן אָנגעטאָן.

מיכל: — איך בין שטענדיק גרייט. אַ גוטע נאַכט. (פון ווײַט הערט זיך דער מאָטיוו פון „איינס, צוויי, דריי, פיאָנערן זײַנען פריי". מיכל קומט אַרײַן) אַ גוטן־אָוונט, מאַמע, דו האָסט זיך שוין געזאָרגט? — ס'האָט זיך פאַרצויגן אַביסל דער מיטינג.

מאַמע: — (פאַרמאַכט די טיר) דו ביסט גוט הונגעריק, מײַן זון. נו, זעץ זיך זיך אַוועק וועסטו עסן און דערציילן נײַס.

מיכל: — (טוט אויס דעם מאַנטל. הענגט אים גלײַך אויף. לייגט אַוועק די ביכער אויף אַ פּלאַץ, און אַ פּאַק ליפלעטס — אויפן טיש). ס'איז נאָר צום לאַכן פון די „סקול־טיטשערס". סטרײַ־קערס זײַנען בײַ זיי פײַנע מענטשן. און קאָמוניסטן זײַנען ווילדע. זי האָט מיך היינט געסטראַשעט מיט אַ פינגער, מיט סאָמער, כ'הער זי ווי די קאַץ. (ער זעצט זיך בײַם טיש).

מאַמע: — (דערלאַנגט אים אַ גלאָז טיי מיט איין שטיקל צוקער) וואָס־זשע, האָסט עפּעס געלערנט אַנטקעגן?

מיכל: — ניין. זי זאָגט אונז, אַז דער ערשטער מײַ איז אַ געזונט־טאָג. האָב איך זיך אויפגעהויבן און געזאָגט, אַז דער ערש־טער מײַ איז אַן אַרבעטער יאָמטעוו, וואָס איז שוין אַלט העכער פערציק יאָר און איז געבוירן געוואָרן אין אַמעריקע.

מאַמע: — עס איז דאָך טאַקע אַן עמעסע זאַך.

מיכל: — איז זי מיטאַמאָל געוואָרן אָנגעצונדן און זאָגט צו מיר „מײַקל, שווײַג. אַז ניט . . . אַ סאַך קינדער האָבן זיך שטילערהייט צושמייכלט און געקוקט צו מיר. (עסט און זופּט די טיי) נאָכן לערנען האָבן מיך די קינדער אַרומגערינגעלט. זיי ווילן וויסן, וואָס איז אַזוינס דער ערשטער מײַ. איך וועל שוין קריגן נײַע פיאָנערן.

מאַמע: — מיכל, איך וויל זאָלסט זײַן אַ גוטער רעוואָלוציאָנער. איך וויל אָבער דו זאָלסט זײַן געלערנט. דײַן טאַטן האָט מען אַרויסגעוואָרפן פון דער שול פאַר אַזעלכע זאַכן. טו אַזוי די אַרבעט, אַז מע זאָל דיך ניט כאַפּן.

(מיכל לייגט דערווײַל אויס די ליפלעטס. די מאַמע העלפט אים צונויפלייגן יעדן אין פירן).

מאַמע: — מיכל, דו ביסט שוין שלעפעריק. לייג דיך שלאָפן, וועסטו קאָנען אויפשטיין פרי.

מיכל : — יאָ, מאַמע, דו דאַרפסט מיר ענדיקן די מייסע פון טאַטנס פאַרשיקן קיין סיביר.

מאַמע : — וואו האָב איך נעכטן פאַרענדיקט ?

מיכל : — ס'איז געווען ביינאַכט, ווען דער טאַטע האָט אויסגע־טיילט אויפרופן צו דער מאַי־דעמאָנסטראַציע, האָט זיך באַ־וויזן אַ זשאַנדאַרם און אים אַרעסטירט . . . דו ווייסט, מאַ־מע, דער לערער פון דער אידישער שול ווייסט אַזוי פיל מייסעס פון רעוואָלוציאָנערן. און איצט וועל איך דער־ציילן די מייסע פון מיין טאַטן. דערצייל ווייטער, מאַמע.

מאַמע : — אין טורמע האָבן די צאַרישע זשאַנדאַרמען דעם טאַטן געשלאָגן, זיי האָבן געוואָלט ער זאָל אויסזאָגן ווער זיינע כאַווייריִם זיינען, וועט מען זיי אויך אַרעסטירן. אָבער דער טאַטע האָט ניט אויסגעזאָגט. מע האָט אים צוגעזאָגט אַ סאַך געלט אַבי ער זאָל ווערן אַ פאַררעטער פון אַרבעטער־קלאַס. אָבער ער האָט זיך אויסגעלאַכט פון זיי.

מיכל : — און ס'האָט אים ניט ווי געטאָן די שמיץ, וואָס ער האָט געקראָגן ?

מאַמע : — ניין, מיין זון, אַן עמעסער רעוואָלוציאָנער פילט ניט קיין קלעפּ פון סוינע. — און מע האָט דיין טאַטן פאַרמישפּעט צו פאַרשיקן קיין סיביר אויף פופצן יאָר. צווישן אייביקע פרעסט און שנייען איז דיין טאַטע געשטאַנען און געאַרבעט. שווער איז דאָרטן געווען זיין לעבן. די וועכטער זיינען געווען שלעכטע, גרויזאַמע. זיי האָבן געשלאָגן און גפּיי־ניקט טאַטער איז געפאַלן אויף איינעם אַ פאַרדאַכט, אַז ער וויל אַנטלויפן. אָבער דאָס אָפּגעריסענע לעבן אין אַ פאַר־וואָרפענעם ווינקל פון דער וועלט, האָט געטריבן די פאַר־שיקטע רעוואָלוציאָנערן איינצושטעלן זייער לעבן און אַנט־לויפן פון דאָרטן. און איינמאָל האָט ער שוין ניט געקענט איבערטראָגן די ליידן און איינזאַמקייט, האָט ער זיך גע־לאָזט לויפן איבער בערג און טאָלן. קיין וועג האָט ער ניט געוואוסט, קיין שטעג איז ניט געווען. אַרום און אַרום ליגן בערג מיט שניי. הימל און שניי, הימל און שניי. אָבער ער איז געלאָפן וואוהין די אויגן האָבן אים געטראָגן. גע־לאָפן און געפאַלן, זיך אויפגעהויבן און ווידער געלאָפן צווישן גרויסע בערג מיט אייביקן שניי —

(מיכל טוט זיך אויס שנעל, ער זאָל אַ פּאַנים ניט פאַרלירן קיין איין וואָרט פון דער מאַמעס רייד.
ליינט זיך אַריין אין בעטל)

מאַמע : — אַזוי איז ער געלאָפן טעג און נעכט, טעג, און נעכט. וויפיל האָט ער אַליין ניט געוואוסט, ווייל אַרום איז געווען

בלויז הימל און שניי, הימל און שניי — (שטיל) ער שלאפט
שוין, מיין מיכעלע.

(מאמע זינגט שטיל)

און קומען וועט ער נאר אינגיכן
אונדז בויען א פרייע וועלט.
זארג ניט, זונ'עלע, ליבער מיכל,
דו וועסט אויך זיין א העלד —

(זי דעקט אים צו. גיט אים א קוש אפן שטערן. זי זעצט זיך אין א ווינקל. ווידער שטריקן די זאקן און ברומט אונטער דעם ניגון. סע ווערט אינגאנצן פינסטער).

צווייטע סצענע

(דער זעלבער צימער. נאר פון א זייט איז אויסגעוואקסן א ראג פון א רויטן ציגלנעם מויער, א זייד-פאבריק. אף דער טיר איז אנגעשריבן מיט גאלדענע אותיעס: „זייד-פאבריק" פון דאהערטי און קאמפאני. די בעסטע און פיינסטע זיידענע שטאפן ווערן דא געמאכט". ס'איז פארטאג. די בייגאכטיקע ארבעטער גייען ארויס. זיי זיינען זייער מיד, פארמאטערט. די קעפ איינגעבויגן. גייען וועבער קומען אן. בייטאגיקע ארבע-טער. די אויגן זיינען ביי זיי פארקלעפט. זיך ניט אויסגע-שלאפן גענוג. ביי דער טיר שטייט מיכל, אביסל ווייטער שטיי-ען נאך קינדער און טיילן אויס ליפלעטס. עס גייט דורך א פאליסמאן. די איבעריקע קינדער טראגן זיך אפ. מיכל גייט אריין אין דער טיר. מע הערט ווי ער רעדט צו די ארבעטער.)

מיכל: — כאווערים! מיר שאפן זייד פאר די רייכע און מיר האבן ניט קיין גאנצע פראסטע הויזן און שיך אף זיך. ווען איר זאלט וועלן וואלטן מיר געהאט צו עסן גענוג און קליידונג.

ארבעטער: — (עס הערט זיך פריער א טומל דערנאך א קלארע שטימע) וואס-זשע דארפן מיר טאן, מיכל?

מיכל: — קיינער וועט ניט ארבעטן פאר אייך. לייגט אוועק די ארבעט און הייסט זיך באצאלן מער סכירות. דער באס וועט מוזן נאכגעבן.

שטימען: — א סטרייק! א סטרייק! א סטרייק!

(מיכל באוויזט זיך מיט א רויטער פאן. ער צעוויקלט זי. נאך אים גייען ארבעטער שטאלץ. זיי מארשירן און זינגען. דא ווערט פינסטער. די קלאנגען האלטן אן ביז דער דריטער סצענע)

דריטע סצענע:

(דערזעלבער צימער. נאר אפן ארט פון ציגל — מויער ראג, איז אויסגעוואקסן א פיאנע. אינמיטן שטייט א שיינער טיש.

אפן טיש א שיינער עלעקטרישער לאמפ. מיסטער דאַהערטי רייך פארפוצט, א געזונטער פעטער מאַן, זיצט און האלט אין איין ציילן געלט, וואס ליגט סופעסווייז אפן טיש. העלן, זיין מיידעלע, אין א זיידן קלײידעלע, זיידענע זאָקן, א זיידן סטענגעלע אין די האָר, זיצט בא דער פיאנא און שפילט פון די נאָטן א שטילע מעלאדיע. ווען העלן ענדיקט שפילן, צעקלינגט זיך דער טעלעפאן אפן טיש. מר. דאַהערטי נעמט פויל דאס פלעשעלע צום אויער)

מר. דאַהערטי : — העלאו — יעס — קויפט דעם נייעם אטאמאָביל פאר צוועלעף טויזנט דאלער — יעס קויפט אפ דעם שאפ פאר פופציק טויזנט דאלער — א ? — אָ יעס, עס וועט נאך בלייבן הונדערט דריי און אכציק טויזנט דאלער אין באנק. גוט ־ביי. (הענגט אויף דאס פלעשעלע פון טעלעפאן און ווענדעט זיך צו העלן,). העלן, וואו זיינען ערגעץ דיינע כאַווערטעס ? — איר האט דאך היינט געדארפט האָבן דא א פארטי ? —

העלן : — יע, פאפע, זיי וועלן באלד קומען. פא, דו האסט שוין געזען די נייע קענדי, וואס די מאמע האט מיר געקויפט ? —

מר. דאַהערטי : — ניין, טאכטער, א גו, ווייז.

העלן : — (נעמט אראפ פון דער פיאנע א גרויסע פודלע, עפנט עס און טראגט עס צו.) פארזוך, פא.

מר. דאַהערטי : — (נעמט איינע.) אָ, זייער זיס, זייער גוט, מיין טאכטער. (עס קומען אריין העלנס כאווערטעס. אלע אין זיידענע קלײידעלעך. זיי באגריסן זיך. זיי שמייכלען און פרידען זיך. העלן גיט זיי קענדי און ווייזט זיי איר נייעם בוך נאָטן.)

העלן : — פארזוכט, מיידלעך, ס'איז זייער גוטע קענדי.

מר. דאַהערטי : — זייער גוטע, זייער גוטע, עסט. (ציילט ווייטער דאס געלט. די קינדער לאכן און עסן. אן אנדער מיידעלע שפילט א נומער אף דער פיאנע. אלע קינדער שטייען ארום. ווען זי ענדיקט שפילן, פליעסקען זיי מיט די הענט.)

מר. דאַהערטי: — עפשער, קינדער, וואלט איר געטאנצט א שיינעם טאנץ ? —

העלן : — טאקע, לאָמיר טאנצן !

א מיידעלע : — לאמיר דורכפירן דעם זיידענעם טאנץ.

(צעטיילן זיך צו צוויי און טאנצן און זינגען. איינע אקאמפאנירט אף דער פיאנא.)

זיידענע קלײידעלעך טראָגן מיר,
זיידענע מיידעלעך זיינען מיר.
זיידענע קינדערלעך — איינס און איינס,

ווידענע קליידעלעך — שיינס און שיינס.
ווידענע פיסעלעך טאנצן א טאנץ —
ווידענע בלימעלעך — פלעכטן א קראנץ.
ווידענע סטענגעלעך אף קעפּלעך פון זייד,
ווידענע זעקעלעך אף פיסעלעך פון זייד.
ווידענע פּאפּעלעך — רייכע לייט,
גוטינקע מאמעלעך — ווייכע ווי זייד.

(דער טעלעפאן אפן טישל צעקלינגט זיך שטארק. מר. דאהערטי ניט זיך א כאפּ האסטיק צום פלעשעלע. די קינדער בלייבן שטיין אין א טאנץ־פּאזיציע.)

מר. דאהערטי: — העלאו — יעס — וואס הייסט ארויס אין סטרייק? — אלע זיינען אוועק? — מע ארבעט ניט? — ווער? — א אינגל? — מיכל דער פּיאנער? — ער האט זיי אראפּגענומען — ברענגט אים גלייך אהער! גלייך!

(ער הענגט אויף דאס פלעשעלע. איז פארזארגט. די מיידעלעך שטעלן אוים אף אים דערשראסענע אויגן. זיי ציען אף שפּיץ־פינגער צוריק. קומען זיך ענגער צענויף. זעצן זיך שטיל אראפּ אין א ווינקל אפן דיל. העלן דערציילט א מייסע פון א „פארשלאסענער פּרינצעסין". די גאנצע מייסע דערציילט זי נאר מיט באוועגונגען. די קינדער און וואונדערן זיך דורך באוועגונגען. ס'הערט זיך ניט קיין ווארט. קוקט בייז אף דער סטעליע. מאכט א פויסט. עס עפנט זיך שטיל די טיר. דער פארוואלטער קומט אריין מיט מיכלען.)

פארוואלטער: — (בייגט זיך פאר דאהערטין אין דרייען ווי א שקלאף) גוטן־אוונט, מיין הער, כ'האב אייך געבראכט מיכל דעם פּיאנער, וואס האט אראפּגענומען אלע ארבעטער אין סטרייק.

(מיכל שטייט שטאלץ. קוקט אף דעם געלט. ווייזט מיט דער האנט און שאקלט מיטן קאפּ, ווי אייגער רעדט: „אונדזערע עלטערן ארבעטן שווער און בא ז י י ליגט דאס געלט! מר. דאהערטי ענטפערט ניט אפן פארוואלטערס ווערטער. ער ניט א מאך מיט דער האנט. דער פארוואלטער גייט ארויס)

מר. דאהערטי: — מיכל, זעץ זיך אוועק.

מיכל: — (האלט דאס הימל אין דער האנט. זעצט זיך אוועק) איך וואלט אייך געזאנקט, ווען איר זענט אן ארבעטער.

מר. דאהערטי: — אזן א באלעבאס דאנקט מען ניט?
מיכל: — פארוואס זאל איך אייך דאנקען? — האט איר דען געקויפט דאס בענקל מיט אייער ארבעט? — דאס האבן ארבעטער געהארעוועט פאר דעם.

מר. דאַהערטי: — אזוי? — (שמייכלט) זאג נאר, פאַרוואָס האסטו אראפגענומען די ארבעטער פון מיין שאפ? —

מיכל: — איך האב קיין כוח נים אראפצונעמען אזוי פיל ארבעטער, זיי זיינען שווער. איך האב זיי נאר געזאגט, אז זיי זאלן אראפגיין אין א סטרייק, זיינען זיי אליין געגאנגען.

מר. דאהערטי: — אזוי? — (שמייכעלט) אבער פאַרוואס האסטו זיי געהייסן זיי זאלן סטרייקן? —

מיכל: — דו דארפסט בעסער וויסן פון מיר. ווייל אויב זיי האבן מיך געפאַלגט, אזא קליין אינגל, איז א סימן, אז ס'איז זיי זייער שלעכט געווען בא דיר.

מר. דאהערטי: — איך זע, אז דו ביסט זייער א קלוגער, מיכל, דו וועסט אמאָל זיין א גרויסער געשעפטסמאן און א רייכער מענטש.

מיכל: — איך וויל נים זיין רייך.

מר. דאהערטי: — (פארוואונדערט) פארוואס?

מיכל: — ווייל רייך קען מען ווערן נאר פון פרעמדער ארבעט. איך וויל נים ווערן קיין קאפיטאליסט פון א צווייטנס הארעוואניע.

מר. דאהערטי: — וואס טוט דיין טאטע?

מיכל: — ער איז א וועבער.

מר. דאהערטי: — נו, איז אים גוט?

מיכל: — ניין. ער ארבעט א גאנצע נאכט. און פאר א וואך ארבעט קריגט ער צוואנציק דאלער. לעבן מיר זייער ארים.

מר. דאהערטי: — איז דאך נים גוט צו זיין אן ארבעטער.

מיכל: — איצט איז נים גוט. אבער סע וועט קומען א צייט, ווען די ארבעטער וועלן אראפווארפן די באָסעס. זיי וועלן אליין אנפירן מים די שעפער. דעמאלט וועט זיי זיין גוט.

מר. דאהערטי: — אָבער דערווייל?

מיכל: — דערווייל ארבעטן אונדזערע עלטערן שווער און לאנגע שטונדן. מיר וואוינען אין ארימע הייזער. טראָגן ארימע קליידער. עסן הערינג מים ברויט. (ווייזט אף העלענען) און אייערע קינדער טראָגן דאס זייד, וואס אונדזערע עלטערן וועבן. איר פאָרט אף שיינע אטאמאבילן. וואוינט אין פאַרפוצטע הייזער, (צייגט) איר האט זעק מים געלט. אָבער דאס אלץ איז נים אייערס. נים אייערע הענט האבן דאס פארדינט. אבער עס וועט קומען א טאג און די ארבעטער וועלן אלעס צונעמען פון אייך. (העלן מאכט א צוריק-באוועגונג. שרעק.) און אלעמען צעטיילן גלייך. אלע וועלן דארפן ארבעטן און לעבן גלייך. עס וועט נים זיין קיין ארים און רייך.

מר. דאהערטי: — הער, מיכל, וואס טויג דיר רעדן נארישקייטן. נא דיר הונדערט דאלער (דערלאנגט אים א פעקל) קויף דיר נייע זאכן. קויף דיינע עלטערן גוטע זאכן. נאר זאג די אר־בעטער זיי זאלן זיך אומקערן צו דער ארבעט. (העלן בלייבט שטיין מיט פינקלענדיגע אויגן און אפענעם מויל).

מיכל: — (נעמט דאס געלט, צעשמייכלט זיך און גיט עס א שמיץ אפן טיש) דו ווילסט מיך אפקויפן מיט געלט? — ניין, נישט מיך. מיין טאטן האט מען אויך געוואלט אפקויפן. אבער איך וועל אויך קיינמאל נישט זיין קיין פאררעטער פון מיין קלאס. איך וועל קעמפן וויפיל איך וועל לעבן. נידער מיט די קאפיטאליסטן!

מר. דאהערטי: -- (ווערט בייז. העלן ציטערט. ער הייבט זיך אויף און שרייט) ארויס די שלעפער פון דאנען. איך וועל דיך ארעסטירן. (ער קלינגט אין א גלעקל. עס קומט אריין א דינער) ווארף אים ארויס!

דינער: — ניין, מיין הער, מיכל דעם פיאנער ווארפט מען נישט ארויס. ער איז פון אונדזער ארבעטער־קלאס.

מיכל: — (שמייכעלט) מר. דאהערטי, איר דארפט זיך נישט בייזערן, נאר ציטערן טאקע איר, ווי עס ציטערט אייער מיידעלע (צייגט מיט דער זיידענער קליידעלע). מיר זיינען א סאך און איר זענט איינער. דארטן אין דרויסן שטייען מיינע כאוורים. מיר זיינען שטארק. (גייט אפ זינגענדיק)

שטייט אויף איר אלע, ווער ווי שקלאפן
אין הונגער לעבן מוז און נויט!

(פון דרויסן הערט זיך א גאנצער כאר)
דער גייסט — ער קוכט, ער רופט צו וואפן,
צום שלאכט אונדז פירן איז ער גרייט.
(די קינדער הייבן אן מיט פאטשלעכע צוריקטריט ארויסגיין.)
א שטימע: (פון דרויסן) לאנג לעבן זאל מיכל דער פיאנער!

כאר: — (פון דרויסן)
די וועלט פון גוואלטאטן און ליידן
צעשמעטערן וועלן מיר, און דאן —

(מר. דאהערטי ווערט ווילד)
פון פרייהייט, גלייכהייט א גן־עדן
באשאפן וועט דער ארבעטס־מאן.
דער דינער הויבט זיך פאוואלינקע צו דער טיר. פארשטעלט זיך דאס מויל און העלפט דעם כאר.)
דאס וועט זיין שוין דער לעצטער

און אנטשיידענער שטריים !
מיט דעם אינטערנאציאנאל
שטיים אויף איר ארבעטס-לייט !
א שטימע : — (פון דרויסן) נידער מיט מר. דאהערטי !
שטימען : — (פון דרויסן) סטרייק, סטרייק, סטרייק !

כאר : —
דער ארבעטס-מאן וועט זיין מעמשאלע
פארשפרייטן אף דער גאנצער ערד,
(דער דינער און די מיידעלעך גייען ארויס.)
און פאראזיטן א מאפאלע
באקומען וועלן פון זיין שווערד.
(מר. דאהערטי צעשויבערט זיינע האר. שטופט זיין פעק מיט
נעלט אין די קעשענעס. עס ווערט טונקעלער, טונקעלער. ביז
עס ווערט פינסטער הערט זיך)
אראפ דעם יאך ! גענוג געליטן,
גענוג פארגאסן בלוט און שוויס !
צעבלאזט דאס פייער, לאמיר שמידן,
קאל זמאן דאס אייזן איז נאך הייס.
פירטע סצענע :
(פונקט ווי אין דער ערשטער סצענע. מיכל שלאפט. די מאמע
איז שוין אויפגעשטאנען. זיצט ביים טיש און פארריכט זיין
העמדל. מיכל'ס פאטער קומט אריין א מידער פון דער
נאכט-ארבעט)

הערש-בער : — גוט-מארגן !
מאמע : — גוט-יאר ! שוין אפגעשלאפט ?
מיכל : — (פון שלאף) דאס וועט זיין, שוין דער לעצטער
און אנטשיידענער שטרייט,
מיט דעם אינטערנאציאנאל
שטיים אויף איר ארבעטס-לייט.
(די עלטערן צעלאכן זיך. גייען צו צו זיין בעט. מיכל הייבט
זיך אן צו ווארפן און שרייען מיט פארשטיקטע קולות. כאפט
זיך אויף)
מיכל : — ער וויל מיך אפקויפן ?
מאמע : — ווער, מיין זון ?
מיכל : -- מר. דאהערטי
הערש-בער : — פארוואס ? —
מיכל : — דערפאר וואס איך האב ארונטערגענומען זיינע ארבע-
טער אין סטרייק.
מאמע : — (שמייכעלט) ווען ?
הערש-בער : — אין כאלעם ?

מיכל: — (קוקט זיך ארום) וואס, ס'איז טאקע ניט געווען מער ווי אין כאלעם?

מאמע: — דערווייל, מיין זון, נאר א כאלעם. אבער איצט טו זיך אָן. דארפסט היינט פארשפרייטן אויפרופן צו די ארבעטער פון דאהערטים שאפ.

(מיכל גיט זיך א ווארף אראפ פון בעט. שלעפט ארויף די הייזלאך און איז שוין אנגעטאָן. זיין מאמע ליינט זיך א מידער אוועק)

הערש-בער: — כ'וועל שפעטער עסן. כ'וועל כאפן א דרימל.

מיכל: — (צו דער מאמען) א גאנצע נאכט געארבעט שווער.

מאמע: — (קוקט אים אין די אויגן) יא, מיין זון.

(מיכל טרינקט שטייענדיק א גלעזל טיי מיט א שטיקל צוקער. א בייגל בייסט ער. פון דרויסן הערט זיך: „מיכל, מיכל, דו ביסט שוין פארטיק?")

מאמע: — ענדיק די טיי (זי עפנט די טיר און רופט אריין די קינדער.)

מיכל: — איך בין שטענדיק גרייט!

הערש-בער: — קינדער, קינדער, העלפט אונדז מאכן א רעוואלוציע. כאווער לענין האט געזאגט אז איר דארפט אונדז העלפן.

קינדער: — מיר זיינען שטעגדיק!

(מארשירן ארויס)

איינס, צוויי, דריי,
פּיאָנערן זייגען פריי,
מיט קעמפן מיט די ארבעטער
קעגן שקלאפעריי.
נידער מיט די רייכע,
נידער מיט'ן געלט,
מיר'ן מיט די ארבעטער
בויען א נייע וועלט.
איינס, צוויי, דריי —

(פארהאנג.)

עוויקשאַן

(א דאַג. [illegible] שטייען דריי קינדער און הינטן די בינע. טיילן אויס ליפלעטס.)

סאל — דו זעסט יענע הויז? היינט וועט מען ארויסוואַרפן די פאמיליע.

פּאַל — מיר וועלן ניט דערלאזן.

פּיל — אליין וועלן מיר דאס ניט קענען טאָן. סאידן עס וועלן קומען א סאך ארבעטער און אונז העלפן.

סאל — עס וועט קומען דער לערער מיט די קינדער פון שול. עס וועלן קומען די מיטגלידער פון שול־פאראיין און אלע מיטגלידער פון בראַנטש פון אינטערנאציאנאלן ארבעטער ארדן.

פּאַל — ביז זיי וועלן קומען וועט מען דערווייל ארויסוואַרפן די פאמיליע.

פּיל — דו קריטיקירסט שטענדיק, אבער אז ס׳קומט צו ארבעט ביסטו א פוילער. דו האסט דאך ניט געוואלט אננעמען אין דער קאמיטע.

פּאַל — אבער איך האב אנגענומען.

(פון דערווייטנס הערט זיך דער געזאנג „סאלידאריטי״)

סאל — זיי קומען, זיי קומען. (כאפט זיך ארויף אויף דער בינע). ארבעטער־פרויען, ארבעטער־מענער און ארבעטער־קינדער! דאַ וועט באלד אפּגעהאלטן ווערן אן אפען עיר מיטינג פון דער קינדער־שול ביים אינטערנאציינאלן ארבעטער ארדן. מיר וועלן ניט דערלאזן, אז מען זאל ארויסוואַרפן קינדער אויף דער גאס. קומט נעענטער. (עס קומען צו מענטשן פון גאס. עס קומט אן די שול מיט פלאקאטן: „מיר פאדערן שיך, קליידער, קארפער, מילך פאר די קינדער פון ארבעטלאזע). דער ערשטער רעדנער וועט זיין אונדזער לערער.

קינדער — לאנג לעבן זאל די קינדער־שול, וואס פירט א קאמף פאר די קינדער פון ארבעטלאזע.

קינדער — הורא, הורא, הורא!

לערער — מענער, פרויען און קינדער! היינט ווילן די באסעס ארויסוואַרפן א פאמיליע אויף דער גאס. דארטן זיינען דא זעקס קינדער, וואס האבן ניט קיין שיך און קענען אין שול ניט גיין. די קינדער זיינען קראנק, ווייל זיי האבן ניט וואס צו עסן. וועלן מיר דערלאזן, אז מען זאל די קינדער ארויסוואַרפן אין דער גאס?

קינדער — ניין, ניין!

לערער — ווי אזוי וועלן מיר קענען אפּשטעלן די עוויקשאַן?

קינדער — מיר וועלן ניט לאזן.

לערער — אבער מיר אליין קענען דאס ניט טאָן. אויב די ארבעטער פון דעם גאנצן בלאק וועלן ניט פארשטיין, אז היינט וואַרפט מען ארויס דעם שוסטער קאהען מיט די קינדער, וועט מען מארגן ארויסוואַרפן א צווייטע פאמיליע. און דאס, וואס די באסעס ווילן מיר זאלן שטארבן פון הונגער, וועלן מיר דערלאזן?

אלע — ניין, מיר וועלן ניט לאָזן.

ארבעטער — אַט טראגט מען שוין ארויס די בענקלעך פון זיין הויז, קומט צוריק ארײנשטעלן די מעבל.

שטימען — קומט אלע. (אלע לאָזן זיך צו, שטעלן אריין די בענקלעך. אן ארבעטער כאפּט זיך ארויף.)

ארבעטער: — פרויען און מענער! ערשט היינט האב איך זיך איבערציינט, אז איך האב ביז איצט געלעבט בלינד. מיינע קינדער האבען זיך געלערנט אין אן ארבעטער־רינג שול. אבער וואו זיינען די קינדער פון ארבעטער־רינג שול? פירן זיי א קאמף פאר די ארעמע? — ניין. פון איצט אן און וויטער וועל איך שיקן מיינע קינדער אין דער שול ביים אינטערנאציאנאלן ארבעטער ארדן.

קינדער — זאָל לעבן די קינדער־שול ביים אינטערנאציאנאלן אר־בעטער ארדן.

קינדער — הורא! הורא! הורא!

לערער — קינדער, ווער וויל דעקלאמירן א ליד?

קינדער — איך, איך, איך!

(דער לערער רופט ארויס א פאר קינדער, זיי דעקלאמירן. קריגן אוואציעס.)

לערער — איצט וועלן מיר זינגען א פאר לידער. (מען זינגט.)

מאמע (שטעלט זיך ארויף מיט א צעריסן שיכל אין דער האנט) — ארבעטער־פרויען און ארבעטער־מענער. זעט דאס שיכל, אזעלכע שיך טראָגן די קינדער פון דער פאמיליע, וואס מען האט געוואלט ארויסווארפן פון הויז. דענקט איר, אז מיר וועלן דערלאזן אזא זאך?

אלע — ניין, מיר וועלן פאדערן נייע שיך פאר די קינדער.

מאמע — דער שול־פאראיין איז די איינציקע ארגאניזאציע, וואס זארגט זיך פאר די קינדער אויף דער גאס. יעדער איינער פון אייך דארף זיך גלייך אנשליסן אין שול־פאראיין, מיר דארפן אויסקלייבן א קאמיטע און גיין צום פרינציפאל פון דער סקול און אים פרעגן: „איר ווילט, אז אונדזערע קינ־דער זאלן גיין אין סקול, ווי אזוי קענען זיי גיין, אז זיי האבן צעריסענע שיך?

מאמעס — מיר וועלן גיין מיט אייך.

מאמע — ווער עס וויל גיין מיט מיר זאל אויפהויבן די האנט!

(עס הויבן זיך א סאך הענט)

קינד — מיר וועלן אלע גיין צו דער סקול אין א דעמאנסטראציע, מיר וועלן פאדערן פאר אלע קינדער שיך און קליידער און עסן.

אלע — ריכטיק, ריכטיק!

קינד (הויבט אויף די פאָן פון קינדער־ברענטש) — קינדער, הייבט אויף אייערע פלאקאטן, שטעלט זיך אויס צו צוויי, ארגא־ניזירט און דיסציפלינירט, וועלן מיר גיין אין קאמף פאר א בעסער לעבן:

(מען שטעלט זיך אויף. מיט לידער, מארשירט מען אוועק.)

כאַוועך לענין האָט גערעדט

(אויף דער בינע איז טונקל. קינדער זיצן ארום טישן. אויף די טישן זיינען אנגעשטעלט ווייסע זאכן. שטיל. די ווענט זיינען באַצירט מיט בילדער פון רעוואָלוציאָנערן. א גרויס לענין בילד אינמיטן אין דער גאַנצער פיגור. איבערן בילד א גרויסע אויפשריפט: „זאָל לעבן די פּאַריזער קאָמונע!")

פאַרזיצער: — קינדער, אונדזער קאַפּיטאַליסטישע רעגירונג האָט אונטערדריקט די אָרגאַניזאַציעס פון דער אַרבעטער באַוועגונג. די קאַפּיטאַליסטן האָבן צוגעמאַכט אונדזערע אַרבעטער קינדער שולן. אונדזערע טאַטעס און עלטערע ברידער האָט מען אַוועקגעשיקט זיך שלאָגן קעגן סאָוועטן־פאַרבאַנד. זיי ווילן פאַרניכטן, אויסהונגערן די אַלע מענטשן וואָס זיינען קעגן רויב און מילכאָמעס. אינ'ם טאָג פון דער פּאַריזער קאָמונע האָבן מיר זיך דאָ פאַרזאַמלט צו דערמאָנען די העלדישקייט פון די קאָמונאַרן. היינט וועלן מיר זיך דאָ שטאַרקער אָרגאַניזירן צו קעמפן קעגן די קאַפּיטאַליסטן. קעמפן פאַר דער באַפרייאונג פון אונדזערע טאַטעס און מאַמעס, וואָס שמאַכטן אין די טורמעס. קעמפן קעגן מילכאָמע. קעמפן פאַר א סאָוועטן רעגירונג אין אונדזער לאַנד. און אויב עס וועט נייטיק זיין, וועלן מיר אַוועקגעבן אונדזערע לעבנס פאַרן קאַמף, ווי עס האָבן דאָס געטאָן אונדזערע כאַווײרים, די קינדער קאָמונאַרן אין פּאַריז אין 1871. יעדעס וואָרט און יעדע באַוועגונג היינט אָוונט מוז זיין אַזוי שטיל, אַז דער סוינע זאָל ניט הערן. פּיאָנערן, זייט איר גרייט?

אַלע: (הייבן זיך אויף, סאַלוטירן שטיל) — שטענדיק גרייט!

פאַרזיצער: — מיר עפענען אונדזער אָוונט מיט'ן אינטערנאַציאָנאַל.

אַלע: (זינגען שטיל דעם אינטערנאַציאָנאַל.)

פאַרזיצער: — טויזנטער אַרבעטער, פּויערים און קינדער זיינען געפאַלן אויף די באַריקאַדן פון דער פּאַריזער קאָמונע. טויזנטער העלדן זיינען געפאַלן אין קאַמף מיט די קאַפּיטאַליסטן. הונדערטער טויזנטער טאַטעס און מאַמעס און קינדער פאַלן איצט. לאָמיר דערמאָנען זייערע נעמען און שווערן צו פירן ווייטער דעם קאַמף.

אַלע: (סאַלוטירן) — מיר שווערן צו טערפּ און האַמער און רויטער פאָן ווי בראַווע פּיאָנערן קעמפן ביזן לעצטן טראָפּן בלוט. שטענדיק גרייט!

פאַרזיצער: — מיר האָבן צוגעגרייט אויף היינט אָוונט א רעוואָלוציאָנערע פּראָגראַם. דער ערשטער נומער וועט זיין „אויף באַריקאַדן", א ליד פון היונגאַ, דריי אינגלעך פון פּיאָנערן קרייז 1 וועלן עס דורכפירן. (דריי אינגלעך, טרעטן אויף).

שרייבער: — „אף באריקאדן, וואו בלוט וואו זודיקס רינט
האט מען פארכאפט א צוועלפיאריק קינד
צוזאמען מיט די קאמונארן אין געפענגעניש.

אפיצער: –– ביסטו אויך מיט זיי געווען?

קינד: — איך־בין מיט זיי אינאיינעם!

אפיצער: — אזוי, טא שטעל זיך אין דער ריי. זיי וויסן
מיר דארפן דיך, מיר וועלן דיך צעשיסן.

שרייבער: — א הייב געטאן די ביקסן, א קנאל און בא דער וואנט
כאוויירים טויטע פאלן האנט בא האנט.

קינד: — דערלויבט מיר גיין אהיים,
דאס לעצטע מאל די מאמע זען, זי וואַרט אף מיר!

אפיצער: — דו ווילסט אנטלויפן?

קינד: — ניין, הער קאפיטאן.

אפיצער: — וואו וואוינסטו דא?

קינד: — נים ווייט. אט דארטן, באם פאנטאן.

אפיצער: — נו, שפאן.

שרייבער: — און די סאלדאטן האבן אויך געלאכט:
דער קליינער, ער האט אים אפגענארט.
און דער סאלדאטישער געלעכטער מישט זיך אויס
מיט קרעכצן לעצטע, מיט ווי געשרייען פון גויסעס
און פלוצים — שא; די גאנצע מאכנע שטוינט.
דאס אינגל גייט צוריק, אט איז ער שוין,
ער גייט פארביי און צו דער וואנט זיך שטעלט
און ווארפט מיט שטאלץ:

קינד: — נו, שיסט, פילט אויס אייער באפעל!
(די דריי קינדער זעצן זיך אוועק)

פארזיצער: — מיר וועלן פארשטעלן א צווייטע גרופע מיידלעך
פון פיאנערן קרייז 2, וואס וועלן פארשטעלן דורך טענץ
דעם קאמף פון דער פאריזער קאמונע. (די מיידלעך פירן
דורך טענץ אונטערן אקאמפאנימענט פון שטילע טענער
פון א פיאנא)

פארזיצער: — די מערסטע פיאנערן וואס זיינען דא היינט פאר־
זאמלט געדיינקען אונדזער לערער פון דער ארבעטער קינ־
דער שול. דער אנפירער פון פיאנערן קרייז וועט פאר־
לייענען א בריוו וואס ער האט געקראגן פון אונדזער לע־
רער. כאטש די קאפיטאליסטן האבן אים מיט גוואלד
אוועקגעשיקט אפן שלאכטפילד, האט ער שוין זייער פיל
פראפאגאנדע פארשפרייט צווישן די אמעריקאנער סאל־
דאטן און העלפט דורך דעם, דעם ארבעטער קלאס.

אנפירער: — עס הילכן די הארמאטן, דער הימל איז רויט פון די פייערן און פלאמען, אבער אין יעדן אויסגעמזאטערטן סאל־דאט ליגט באהאלטן א פייערל פון האפנונג. מיר גרייטן צו אן אויפשטאנד. מיר וועלן אוועקגעבן אונדזער לעבן פאר דער רעוואלוציע, וואס וועט (עס עפנט זיך די טיר און עס קומען אריין צוויי פאליציילייט. די קינדער ווערן אביטל דערשראקן.)

1־טער פאליציימאן: — וואס האט איר זיך דא פארזאמלט? ס'איז קריגסצייט און קיינער טאר קיין מיטינגען ניט האלטן.

פארזיצער: — דאס איז ניט קיין מיטינג. מיר האבן א סימכע.

2־טער פאליציימאן: — א סימכע? מיר ווייסן שוין די מייסעס. און וואס איז דאס פאר אן אויפשריפט? (לייענט שווער) „זאל לעבן די פאריזער קאמונע", און ווער איז דער מאן? (ווייזט אף לענינ'ס פיגור).

פארזיצער: — וואס מיינט דען די אויפשריפט, וואס מאכט אויס די פיגור, איר דארפט דאך וויסן?

1־טער פאליציימאן: — א דו קליינער. צו קלוג זיינען דיינע רייד. קליינע קאמוניסטלעך זייט איר. מיר וועלן אייך באלד פאר־פאקן אין וואגן, ווי הערינג אין א פעסל. נו, זאגט שנעל, צו וואס האט איר זיך דא פארזאמלט?

קינד: — איך וועל דיר זאגן. (קינדער קוקן זיך איבער) ניט שרעקט זיך פיאנערן. לענין האט אנגעזאגט צו פירן א קאמף! איר זעט די פיגור? דאס איז כאווער לענין, דער פירער פון די ארבעטער איבער דער גאנצער וועלט.

פאליציילייט: — לענין? (הייבן די דובינעס) מיר וועלן אים צע־שמעטערן אף שטיקלעך. (לאזן זיך צו אים).

לענין פיגור: — (הייבט א האנט, באפעלט) האלט, שקלאפן. לאזט צורו די קינדער. בא אייך אין די הייזער זיינען אויך דא קינדער. וואגט ניט הויבן אייער האנט. די קינדער וועלן מארגן ארויס אין קאמף פאר זייער און פאר אייער בא־פרייאונג. שטיל, גייט אהיים. (די פאליסלייט האלטן זיך אף צוריק. סאלוטירן און פארלאזן צוריק־וועגס שטיל. פיאנערן קוקן זיך איבער.)

פארזיצער: — איז דאס א וואונדער? לענין האט דאך אונז ניט אזוי געלערנט.

שרייבער: עפשער?

איינעקע: — עפשער?

קינד: — ניין, עס קען ניט זיין.

אלע: — ניין, עס קען ניט זיין.

קינד: — עמיצער איז דא באהאלטן. (פיאנערן לאזן זיך מיט פאר־זיכט צו דער פיגור.)

לערער: — (אין סאלדישן שינעל, פארוואקסן דאס פאניט) זייט געגריסט, כאוויירים פיאנערן! (קינער דערקענט אים ניט).

פארזיצער: — זייט געגריסט כאווער סאלדאט. אבער ווער זייט איר?

לערער: — (נעמט אראפ דאס היטל) איך בין אייער כאווער. (צע־שמייכלט).

קינד: — אוי, אונדזער לערער, כאווער לערער.

שרייבער: — כאווער לערער.

אלע: — כאווער לערער.

לערער: — קינדער, שטילער. סוינע קאן נאך דערהערן. איינמאל האבן מיר אים גענארט. דאס צווייטע מאל וועט ער זיך כאפן.

פארזיצער: — אבער ווי קומסטו אהער?

קינד: — דערצייל.

לערער: (זעצט זיך אוועק. ארום אים זאמלען זיך אלע קינדער) איך בין געשיקט אהער געווארן אויפצוהייבן דא די מאמעס און די קינדער צום קאמף געגן מילכאמע. צוערשט האב איך געוואלט זען צי פיאנעריע איז גרייט. ליג איך שוין דא א האלבן טאג. יא, פיאנעריע איז גרייט. מארגן וועלן מיר ארויסטרעטן אף די גאסן.

פארזיצער: — וועט מען ניט שיסן אף אונדז און אונדזערע מאמעס?

קינד: — און אז מען וועט שיסן איז וואס?

שרייבער: — מיר דארפן זיין גרייט אף יעדער זאך.

אלע: — שטענדיק גרייט.

לערער: — אין קאמף פאר לענינס געבאטן. (סאלוטירט) פיאנעריע, ביסטו גרייט? (סאלוטירן) שטענדיק גרייט!

(מיט געזאנג „רויטן האלוטוך" פארמאכט זיך דער פארהאנג)

געזאַמלטע שריפטן

— פון —

שלוימע דאַווידמאַן

ערשטע זאַמלונג: „האָפּ די גאַס דערציילט."

צווייטע זאַמלונג: „קינדער פון נידיאָרק."

דריטע זאַמלונג: „סאַ קינדער שפיל"

---

1. מיר ווילן ברויט.
2. די לעוואָנע צו גאַסט באַב סערפ און האַמער.
3. יאַנטעוו אין שול.
4. די מאַמע עלאַ מעי.
5. יאַנקל פאַנקל פון קינדערלאַנד.
6. דער ווייַנענדיקער קעמפער.
7. דאַס ערשטע נעגערל.
8. כאַווער לענין האַט געזאָגט.
9. דער פיאָנער מיכל און דער פאַבריקאַנט דאַהערטי.
10. עוויקשן.
11. כאַווער לענין האַט געראַטעוועט.